

Slovenski VESTNIK

N 95.242 / 1981
Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilingov
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

ETNIK XXXIV.

CELOVEC, PETEK, 5. JANUAR 1979

STEV. 1 (1898)

Za napredek sveta

v katerem bodo spoštovane pravice in dostojanstvo vsakega človeka

Ob prestopu v novo leto so vodilni državniki po svetu spet objavili svoje tradicionalne novoletne poslanice, v katerih so zavzeli stališče k perečim domačim in mednarodnim vprašanjem. Letos je v teh izjavah čutili zmeren optimizem, čeprav splošno prevladuje mnenje, da se bo moralo človeštvo tudi v novem letu spoprijeti s številnimi težkimi problemi. Ravno zato pa bo treba še bolj stremeti za široko mednarodno solidarnostjo, ker le s skupnimi napori bo uspelo najti rešitve, ki naj bi zagotovile človeštvu lepšo bodočnost.

V tem smislu je tudi generalni sekretar OZN Waldheim v novoletni poslanici poudaril, da svet, v katerem živimo in ki smo ga do določene mere sami ustvarili, terja bolj človeški red in precej več občutka za skupnost. „Ni dovolj samo obstoj,“ je poudaril Waldheim, „nujno je, da splošno razvijemo novo civilizacijo v skladu z realnostjo in potrebami vseh narodov po svetu.“ Pozval je k temu, da si za uresničitev takega splošnega cilja neumorno prizadevamo in da se ne bi preveč predajali malodušju, kadar napredujemo počasi in mukoma.

Za Waldheimovo novoletno poslanico so značilni spodbuda, samozaupanje in opazen optimizem. Po njegovem se človeštvo še nikoli poprej ni v tolikšni meri zavedalo najbolj žgočih problemov, nevarnosti in krivice; pa tudi nikoli ni bilo tako zavzeto v prizadevanju, da

bi krivico popravili. Ko je govoril o najbolj žgočih problemih, pa je Waldheim naglasil: „Spoprijeti se moramo z revščino in z gospodarskim neravnovesjem. Omiliti moramo probleme, ki nenehno ogrožajo svetovni mir. Pomembno moramo napredovati v svetu, v katerem bodo pravice in dostojanstvo vsakega človeškega bitja spoštovani.“

Avstrijski zvezni predsednik Kirchschräger je v svoji novoletni izjavi spomnil, da bo leto 1979 leto volilnem boju „videti kot skupno za-

devo našo republiko kot svobodno, neodvisno in demokratično državo sredi Evrope, z zgodovinsko in hkrati moderno nalogo: služiti miru, srečanju in — kolikor mogoče — tudi pravičnosti.“ Zvezni kancler Kreisky pa je posebej govoril o gospodarski situaciji ter pri tem naglasil, da bo tudi v novem letu treba napeti vse sile za ustvarjanje novih delovnih mest, za ohranitev polne zaposlitve in za očuvanje socialne varnosti.

Jugoslovanski predsednik Tito je z ozirom na notranji razvoj naglasil potrebo po stabilizaciji gospodarskega gibanja in po izpolnitvi družbeno-ekonomskih odnosov. Glede zunanje politike je nakazal veliko aktivnost Jugoslavije pri obravnavanju in reševanju svetovnih vprašanj in izrecno dejal, da bo Jugoslavija tako kot doslej posebno pozornost posvetila nadaljnjemu razvoju sodelovanja s sosednimi državami, „s katerimi nas zelo veliko povezuje“. Sicer pa — kot je dejal Tito — se svet še nadalje ubada z zelo zapletenimi problemi, od katerih nekateri vse bolj zbujaajo skrb. Pri reševanju problemov je naglasil vlogo neuvrženih ter dejal: „Velikanske pozitivne spremembe, ki dajejo pečat našemu času, vlivajo upanje, da bo kljub vsem nevarnostim spopadov zmagal razum nad silo in nerazsodnostjo in da bodo slavile zmago težnje narodov vsega sveta po miru, svobodi, varnosti in nemotenem vsestranskem razvoju.“

Smernice ZSO za delo v novem letu

V četrtek 4. januarja 1979 sta imela Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem prvo skupno sejo v novem letu.

Na seji so odborniki podrobno ocenili splošni narodnostni položaj, o katerem je bila sprejeta tudi posebna izjava. Prav tako pa so bile na seji zahtevane tudi smernice za nadaljnje delo na posameznih področjih dejavnosti Zveze slovenskih organizacij na Koroškem.

Tudi Slovenci v Italiji

z optimizmom gledajo na novo leto

Staro leto so Slovenci v Italiji zaključili z „mešanimi občutki“, kot je v Primorskem dnevniku zapisal predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze Boris Race, ki je menil, da se niso uresničile vse želje, ki so jih gojili na začetku leta 1978.

Med nerešenimi vprašanji je seveda na prvem mestu položaj slovenske narodnostne skupnosti, ki mora v svoji bilanci ugotoviti, da se ji ni izpolnila zahteva po sprejetju globalnega zaščitnega zakona. Pri tem tudi komisija pri predsedstvu vlade, ki naj preuči položaj Slovencev ter vladi da svoje predloge, v minulem letu ni dosti kaj napravila. Manjkalo je politične volje, pač pa so dobili Slovenci v minulem letu zagotovila vodilnih predstavnikov italijanske republike, med drugim tudi predsednika vlade Andreottija, ki je povedal, da se je vlada odločila za globalni zakon in da se bo zavzel, naj komisija čimprej konča delo.

Na drugi strani pa so pojavi, ki gredo ravno v nasprotno smer. To je zlasti protislovenska gonja Liste za Trst, kjer je v prvih vrstah najti samega tržaškega žu-

pana, ki se je v minulem letu ponovno „odlikoval“ z izpadi proti Sovencem in proti osimskim sporazumom.

„Ko pregledujemo preteklo leto in ugibamo, kakšno bo novo, se nam zdi prav, da mi, Slovenci, pozovemo vse demokratične stranke, naj svojim članom, simpatizerjem in volivcem obrazložimo, zakaj je dolžnost italijanske države, da zaščiti narodne manjšine, kako se izpolnjujejo bistvene prvine demokracije z zaščito manjšin in končno, kako naj po njihovem mnenju izgleda zaščita naše manjšine.“ Tako ugotavlja predsednik Race in dodaja, da sta komunistični in socialistični stranki na to vprašanje že dali odgovor s svojimi predloženimi osnutki. Zdaj Slovenci želijo, da bi tudi druge stranke povedale svoja stališča.

Svoje misli ob prestopu v novo leto zaključuje predsednik SKGZ s starim ljudskim rekom, da po zori se dan zaznava. V tem smislu poudarja: „Če bodo stranke politično aktivne tudi glede našega vprašanja že sedaj, v začetku leta, lahko z novim optimizmom gledamo na leto 1979.“

Z nezlomljivo življenjsko voljo stopamo koroški Slovenci v novo leto

Ob vstopu v novo leto kot osrednja organizacija slovenske narodne skupnosti na Koroškem vsekakor ne moremo mimo tega, da ne bi premotrili in ocenili naš narodnostni trenutek.

Pri tem moramo ugotoviti, da se glede uresničitve člena 7 državne pogodbe v preteklem letu ni nič spremenilo. Za vlado in zakonodajalca je s takoimenovano sedmojuljsko zakonodajo manjšinsko vprašanje očitno rešeno; za prizadeto manjšino pa zakon o narodnih skupinah praktično ne obstoja, ker ga ne prizna in spričo njegove protimanjšinske usmeritve tudi priznati ne more. Katera manjšina bi vendar priznala zakon, ki ji odreka dve tretjini zgodovinskega naseljitvenega prostora in ki pretežno delu manjšine jemlje najbolj zlahka človekovo pravico — možnost uporabe materinega jezika pred uradi in sodišči in to v jubilejnem letu človekovih pravic!

Ce smo koroški Slovenci kljub temu odgovorno in premišljeno na navidezno miren način pustili zakon ob strani in v ospredje našega prizadevanja postavljali vprašanja, ki se jih zakon o narodnih skupinah sploh ne dotika, potem tega nismo storili morda zaradi tega, ker bi nas trenutna manjšinska zakonodaja navdajala z večjim zaupanjem, marveč le zato, da odgovornim in pristojnim činiteljem damo priložnost, da spremenijo zavozeno manjšinsko politiko, ki ni doživela brodoloma le v notranjosti države in zlasti pri neposredno prizadetih, marveč je naletela na nepreslišno kritiko tudi v mednarodnem svetu.

Kdor to našo dobro voljo in pripravljenost, da konstruktivno pomagamo pri reševanju lastnega vprašanja, tolmači v tem smislu, kakor da bi se bill sprizajnilo z ureditvijo, ki so jo izsilili nemško-nacionalistični izgredi po letu 1972, tisti zapira oči pred vse drugačno resničnostjo. Koroški Slovenci vsekakor nikdar ne moremo sprejeti oktroirane rešitve, katere cilj je baje zavarovanje obstoja manjšine, ki pa v resnici obstoja manjšine ne prizna, marveč jo poskuša s protustavnim ugotavljanjem žele najti. Kdor tega ne razume, tisti je ali naivnež ali pa zlobnež — ne eden ne drugi pa nista pripravna in sposobna, da bi rešila staro, danes bolj kot kdajkoli prej pereče vprašanje našega obstoja in nadaljnega razvoja!

Ce na konkretnem vprašanju reševanja člena 7 državne pogodbe tudi v preteklem letu — in to v jubilejnem letu človekovih pravic — nimamo beležili uspehov, pa na drugih področjih naše prizadevanje ni bilo zastoj.

Naša močnejša prizadevanja za gospodarsko krepitev in socialno zaščito našega človeka že kažejo razveseljivo, čeprav še silo skromne rezultate in naš doprinos za letošnje Mednarodno leto otroka bo že v doglednem času potrjen z otvoritvijo otroškega vrta v Sentprimozu kot vzoru za še nadaljnje podobno zalaganje na narodnostno gledano izredno pomembnem področju predšolske in šolske vzgoje. Tej naši skrbi za predšolsko mladino mora slediti še večja skrb za našo šolsko mladino v osnovnem šolstvu, da bo v Mednarodnem letu otroka sleherni naš otrok deležen pouka v materinem jeziku!

Človek bi pričakoval, da bodo ta naša gospodarska in kulturna prizadevanja spričo trenutne gospodarske stagnacije in grozeče naraščajoče brezposelnosti naša vsesplošno podporo in pomoč. Toda daleč od tega: ne samo KHD, tudi pretežni del koroškega tiska in številni politiki že vidijo Koroško spet v nevarnosti in spet delijo naše ljudstvo na domovini zvesti in nezvesti del.

Vse to je popolnoma v nasprotju z jasnimi določili petega odstavka člena 7 državne pogodbe, toda javno tožilstvo prav tako ne ukrepa, kakor molčijo pristojne upravne oblasti in politični činitelji. Kdaj končno bodo prepovedali „dejavnost organizacij, ki merijo na to, da odvzamejo slovenskemu prebivalstvu njegov značaj in pravice kot manjšina“!

Ne zadostuje le govoriti o tem, da organizacije nimajo pravice odločanja o narodnostnih vprašanjih, treba jih je tudi brzdati in jim onemogočiti dejavnost, ki je brez dvoma protustavna in proti jasnim določilom državne pogodbe. Tukaj oziranje na takoimenovani občutni svet Korošcev nikakor ni na mestu, ampak prispeva samo k razbijanju mirnega sožitja med narodom v deželi. Tukaj so možnosti, da bi za odločanje pristojne in poklicne stranke končno dokazale svojo odločilno moč, ne pa da bi — kakor leta 1972 — ponovno kapitulirale.

Nebrzdano in kakor vse kaže uradno dovoljeno javno hujskanje nemških nacionalističnih sil proti naši narodni skupnosti in našemu prizadevanju za kulturno, socialno in gospodarsko enakopravnost pa nas samo potrjuje v našem prepričanju, da tudi v novem letu, ko so pred nami razne volitve s strankarskimi boji, ne smemo pričakovati nobenega uradnega ali vladnega ukrepa v smeri izboljšanja našega narodnostnega položaja.

Volitve bodo tudi našega človeka stavile pred težke osebne odločitve, ker pri teh ne gre zgolj za narodnostna vprašanja. Prepričan pa sem, da sta politična zrelost in odgovornost našega ljudstva dovolj močan garant, da tudi tega udelepolnega prehoda v osmo desetletje tega stoletja koroški Slovenci ne bomo le preživeli, marveč bomo preko vseh različnih političnih gledanj in volilnih odločitev ohranili in krepili strnjeno in enotno naših vrst v nenehno potrebni borbi za končno dosego pravic, ki nam grejo.

Mednarodno leto otroka, potrebe nenehnega nadaljnega prizadevanja na kulturnem in šolskem področju ter na gospodarski in socialni ravni, notranjepolitična razgibanost ob posameznih volilnih bojih ter nenazadnje občna zbora obeh naših osrednjih organizacij — vse to nam bo spričo neizoliranosti ter povezanosti našega vprašanja z mednarodnim dogajanjem nudilo priložnosti dovolj, da v povezavi z demokratičnimi silami in državi in v svetu ter ob podpori matičnega naroda tudi v novem letu manifestiramo svojo nezlomljivo voljo do življenja in polnopravnega uveljavljanja v prostoru, v katerem živimo.

dr. Franci Zwitter
predsednik Zveze slovenskih organizacij
na Koroškem

Vsi prisrčno vabljeni na tradicionalni

28. Slovenski ples

ki bo v soboto 13. januarja 1979 s pričetkom ob 20. uri v Delavski zbornici v Celovcu

Tokrat bosta za ples igrala znana in priljubljena

- Veliki plesni orkester RTV Ljubljana pod vodstvom Jožeta Privška s pevci solisti
- Narodno zabavni ansambel „Toneta Kmetca“
- V kulturnem delu bo nastopil vokalni ansambel
- „SLOVENSKI OKTET“

Vstopnice po 50 šilingov v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v knjigarni „Naša knjiga“, v pisarni Slovenske prosvetne zveze in pri večerni blagajni.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Resnica o Koroški si kljub nagobčniku utira pot v svet

Nedavno oddajo o južni Koroški, ki jo je prinesla avstrijska televizija, je nameravala prevzeti tudi TV Ljubljana. Vendar pa je pri ORF očitno že začel delovati „nagobčnik“, ki so mu ga prav zaradi te oddaje nadeli vodilni koroški politiki s svojim troedinim protestom. ORF namreč ni dal potrebne dovoljenja za prevzem oddaje in tako se je morala ljubljanska televizija odločiti za neke vrste mešano dokumentacijo: v smislu mednarodnega sporazuma je objavila tri minute direktnega posnetka avstrijske oddaje, ki jo je v ostalem predstavila v pripovedni obliki, dodala pa je še lastne pogovore, izjave in druge prispevke, tako da je posredovala zaokroženo podobo vsega tistega, kar se nanaša na razmere na južnem Koroškem v ožjem ter na odnose med Koroško in Slovenijo v širšem merilu.

Oddaja, ki smo jo gledali na ljubljanski TV v torek 26. decembra, je najprej kratko opozorila na značaj dejstva, ki dokumentirajo kričečo zapostavljenost in zaostalost južne Koroške. Avtor avstrijske oddaje Gatterer je tokrat znova poudaril povezanost takih razmer z manjšinskim problemom ter naglasil, da so posebno prizadeti koroški Slovenci, za katere delo na tujem pomeni hkrati tudi nevarnost asimilacije.

Prvi novi prispevek je bil nastop deželnega glavarja Wagnerja, ki je Jugoslovanom očital, da situacija na Koroškem vedno napačno presoja, ker mislijo, da koroško politiko vodi Heimatdienst, „kar pa ne drži, kajti politiko delajo pri nas politične stranke“ (pri tem je samo pozabil povedati, kako daleč sega v teh strankah vpliv nemških nacionalistov). Wagner pa se ni izrekel samo proti Heimatdienstu, marveč je osporaval tudi uradne statistične podatke, ki nedvoumno dokazujejo, da je Koroška glede delovnih mest in glede brezposelnosti daleč pod avstrijskim povprečjem, južna Koroška pa še daleč pod deželnim nivojem. Tozadevno dokumentacijo je enostavno pobrisal pod mizo s trditvijo, da je južna Koroška v zadnjih letih doživela razvoj, kot ga niso zabeležili nikjer drugje. Dokaz zanj so elektrarne, ceste, turizem in predvsem „povsod nove hiše“. Deželni glavar očitno ne ve ali noče vedeti, da so si mnogi ljudje svoje domove zgradili z denarjem, prigaranim v tujini, ker doma niso dobili zaposlitve; pa tudi brez subvencij, pri katerih je južna Koroška prav tako zapostavljena!

Precej drugačna od Wagnerjeve idile je seveda koroška stvarnost, tokrat predvsem prikazana na primeru Reberce. Delavci tamkajšnje tovarne celuloze so v skrbeh glede bodočnosti: v bližini ni drugih delovnih mest, torej bi ostali brez zaposlitve ali pa bi morali za delom v tujino, če vprašanje „njihove“ tovarne ne bi bilo rešeno. Zato tudi nimajo ničesar proti morebitni udeležbi jugoslovanskih podjetij, „saj so tudi druge države udeležene na koroških podjetjih“.

Še posebno je bilo opaziti razliko med resnico in manipulacijo v zvezi z „osporavano“ Gattererjevo oddajo. Med delavci reberške tovarne je oddaja zelo pozitivno odjeknila; vsi so mnenja, da je bila resnična. Pa tudi v kapelški občini so soglašali z oddajo, ki je po mnenju vseh tamkaj zastopanih strank posredovala realno podobo razmer. Torej se je res treba vprašati, kje si celovška trojica jemlje pravico, da v imenu „vsega prebivalstva“ nevalificirano protestira proti oddaji, o kateri so gotovo neštet, zlasti pa neposredno prizadeti mnenja, da je bila dobra, potrebna in koristna, predvsem pa dosti bolj resnična in objektivna, kot je manipuliranje z neko idilo, s katero skušajo zavajati domačo in mednarodno javnost, da bi prikrili zle sadove svoje politike. Ali je za strankarske poglavarje merodajno res samo tisto „ljudsko mnenje“, ki ga s svojim hujskanjem ustvarja pečnica poklicnih šovinistov? Poslušnost, s katero reagirajo na njihove zahteve, je vsekar značilna.

V tej luči je bila zelo zgovorna tudi primerjava med zastopnikom „pristnega koroštva“, za katerega je vse v redu le dotlej, dokler je „alles in deutscher Hand“ — ter izjavo predstavnik osrednje slovenske organizacije, ki je opozoril, da je od rešitve reberške tovarne odvisna usoda 240 družin, to je tisoč ljudi, preko tega pa v veliki meri usoda cele občine; in ki je brez vsake nacionalne emocije poudaril, da si koroški Slovenci prizadevamo za razvoj južne Koroške, ki bi koristil celotnemu prebivalstvu, ne glede na narodnost ali jezik posameznika.

V drugem delu oddaje so bili proti tendenciozni kampanji koroških nacionalistov (češ da Koroški grozi invazija jugoslovanskega kapitala) postavljeni stvarni podatki o tem, kakšna je resnica o udeležbi jugoslovanskega gospodarstva na Koroškem. Slišali smo, da npr. pri Tesnlki v Šmihelu jugoslovanska udeležba ne doseže niti cele 3%; kljub temu za koroške nacionaliste grozi nevarnost iz Jugoslavije, ne pa iz Zahodne Nemčije, katere udeležba presega 80 odstotkov. Padobno dvočlono moralo je zaslediti med drugim tudi pri tovarni „Tyrolia“: po imenu je sicer avstrijska, toda gre stoodstotno v ameriški kapital, pa kljub temu zaradi tega še nihče ni dvignil glasu proti „razprodaji“ Avstrije.

„Mi nismo politična tovarna, marveč zastopamo ekonomske interese,“ je dejal direktor tovarne Elan. S tem je početje tistih, ki despodoben fant, le rahlo donkihotski... Ali ko si prebiral uradno pošto z druge strani, kjer je bilo brati o „velikem začudenju, s katerim avstrijska vlada že mesec sledi ostrim napadom jugoslovanskih množičnih občil in nekaterih političnih funkcionarjev zoper Avstrijo in njeno politiko do narodnostnih skupin“, kjer si navsezadnje našel tudi sebe.

Pa sem bil vendarle hudo začuden, ko me je oni leden na Dunaju nekdo vprašal, če gre moj odziv na vabilo tiskovne službe pri uradu tistega zveznega kanclerja, ki sem ga obravnaval v svojih „ostrih spisih“, vtrč z mojo poklicno etiketo. Spominjam se dneva, 16. novembra leta 1976 je bil po tistem znamenitem štetju Slovencev in Hrvatov, ki se je izrodilo iz določil o „pravem položaju narodnostnih skupin v Avstriji in sprožilo odpore, ki so presegli meje manjšine, pritegnili tudi posluh večine in celo tujine. Na Ballhausplatzu je bila — kot vsak terek — seja vlade in potem „Pressefayer“, pogovor z novinarji v predsobi sejne dvorane. Posrečena ustanova: tu so ministri, lahko jih vprašaj, kaj te zanima. Tudi kanclerja. Moje vprašanje tisti dan je bilo: „Kako naprej, Herr Bundeskanzler?“ Prijel me je pod pazduho in odpeljal v oddaljen kot baročne sobane, kjer sva sedla in kar pol ure govorila „na štiri oči“, kako da je, po mojem in po njegovem, zlasti pa, kako po njegovem bo. Da ni vse dobro, ampak da bo bolje, mogoče še bolje, je dejal.

SPOMIN NA 16. NOVEMBER 1976

O smislu in sadovih potovanja novinarskih tropov so mnenja različna, toda delegacijski turizem kljub vsemu ne pojenja. Zase sem bil in bom ostal pri sodbi, da je najboljše navadno novinarsko delo, prav dobro opisano in priporočeno v ustreznem poglavju helsinške listine — dostopnost virov, osebni stiki, prost pretok informacij — in pa, seveda, neka osnovna elika obveščanja.

Navsezadnje sodi tudi skupinski turizem (političnih) novinarjev v ta okvir, čeprav mogoče ne prinaša zmeraj zaželenih sadov, posebej, če si jih gosliitelj preveč natančno zamisli. Zgodil se — in se je, sam sem bil tam, ko smo sedeli v Celovcu za eno mizo, pa nismo našli skupnega jezika, ko je bilo spričo skoraj popolne odbojnosti človeku tesno pri srcu. Ko si se spraševal, kam to pelje — ko ti je celo doma dobrohoten vedež včasih vljudno sporočil, mimogrede, na poti v redakcijo, da si čisto

lajo na Koroškem preplah, dovolj jasno opredelil kot to, kar v resnici je: neodgovorno, šovinistično motivirano hujskanje proti sožitju in sodelovanju med sosednjima deželama. Prav sodelovanju, še posebej med obmejnimi predeli sosednjih držav („naša prizadevanja na Koroškem niso noben razlog za razburjenje KHD in drugih, kajti gre za podobne pobude kot z Italijo in Madžarsko“) posveča Jugoslavija veliko pozornost in ga želi obogatiti z novimi vrednotami, ki jih prinašajo helsinški dokumenti. Tudi na Dunaju vsaj načelno že priznavajo take nove vidike odnosov, je v zaključnem delu oddaje menil Jaka Štular, ko je ocenjeval politične vidike jugoslovansko-avstrijskih odnosov; toda politična stvarnost še ovira tak razvoj.

Zlasti pa novega duha še ni zasledili na Koroškem, kjer še vedno prevladuje miselnost, porojena iz nekega čudnega lokalno-patriotičnega „pristnega koroštva“. O tem dovolj jasno pričajo odmevi na nedavno oddajo „tele-objektiv“, saj so se na Koroškem izrodili v znani tristrankarski protest, medtem ko je o splošnih odmevih navedel avtor oddaje prof. Gatterer precej drugačne, značilne podatke: prve reakcije po telefonu so bile do 80 odstotkov negativne, pismena stališča so bila izravnanata (polovica za, polovica proti); čim pa je bil objavljen protest treh koroških strank, je Gatterer prejel samo še pozitivna stališča — res značilno in zaslužno spričevalo koroškim strankarskim poglavarjem!

Tako sta v zadnjem času dve TV-oddaji pokazali, da si resnica o Koroški utira pot v svet kljub temu, da bi jo določeni krogi radi zamolčali oz. jo prikazali v popačeni podobi. Tega bi se moral zavedati tudi deželni glavar Wagner, ki je v noveletni izjavi spet enkrat širil neresnico o „rešenem“ manjšinskem vprašanju. Kako že pravi star pregovor: Laž ima kratke noge...

POLITIČNA REPORTAŽA Z DUNAJA

ki so presegli meje manjšine, pritegnili tudi posluh večine in celo tujine.

Na Ballhausplatzu je bila — kot vsak terek — seja vlade in potem „Pressefayer“, pogovor z novinarji v predsobi sejne dvorane. Posrečena ustanova: tu so ministri, lahko jih vprašaj, kaj te zanima. Tudi kanclerja. Moje vprašanje tisti dan je bilo: „Kako naprej, Herr Bundeskanzler?“

Prijel me je pod pazduho in odpeljal v oddaljen kot baročne sobane, kjer sva sedla in kar pol ure govorila „na štiri oči“, kako da je, po mojem in po njegovem, zlasti pa, kako po njegovem bo. Da ni vse dobro, ampak da bo bolje, mogoče še bolje, je dejal.

Po tistem dve leti nisem bil na Dunaju. 12. decembra 1978 sem spet v taisti dvorani — le kanclerja sem zamudil. Tako se rado zgodi pri skupinskih potovanjih. Toda prepričan sem, da bi bil, če bi se spet srečala, z menoj in mojimi tovariši enako ljubozniv in optimističen kot zadnjikrat. Da je že bolje, da bo najbrž še bolje. Ko sem že pri spominih, je najbolje, če še enkrat posežem v tedanjo uradno pošto med Beogradom in Dunajem. Dne 11. novembra so pisali iz Beograda, da „želi vlada Socialistične federativne republike Jugoslavije, izhajajoč iz svojega trajnega interesa za razvoj dobrososedskih odnosov z vsemi sosednjimi državami, vključno z Avstrijo, opozoriti vlado republike Avstrije tudi ob tej priložnosti, da je neizpolnitev, krše-

Klub slovenskih občinskih odbornikov je priredil 28. decembra celodnevni seminar, ki naj bi služil informaciji o spremembah Splošnega občinskega reda (AGO) in razpravi o skupnih točkah v programih in propagandi samostojnih list pri občinskih volitvah.

Vsaj začudenje je povzročilo dejstvo, da je kot glavni referent nastopil dvorni svetnik dr. Ralf Unkart z deželne vlade, ki ga poznamo kot enega izmed „očetov“ zloglasnega zakona o narodnih skupinah, to je tiste zakonodaje, s katero je Avstrija v nasprotju z državno pogodbo bistveno zožila krajevno in vsebinsko veljavnost pravic koroških Slovencev. V svojem referatu je dr. Unkart prikazoval deželni zbor in tudi sebe kot velikega prijatelja demokratizacije in močnejšega uveljavljanja manjšinskih občin, vsaj posredno torej tudi kot prijatelja slovenskih občinskih listov. Vendar je bilo njegovo prikazovanje — vsaj glede Slovencev — daleč od resničnega stanja, saj tudi toliko hvaljene govorne ure županov, pri katerih pa sedmojuljska zakonodaja prepoveduje uporabo slovenščine, samo potrjujejo diskriminacijski značaj takšne „rešitve“.

Prav na ta dejstva je v svojem prispevku opozoril višji vladni svetnik dr. Pavel Apovnik, ki je kritično ugotovil, da zakon o narodnih skupinah predvideva dvojezičnost samo v 13 od skupno 35 dvojezičnih občin; pa že ta „dvojezičnost“ je le navidezna (torej prikrojena za zavajanje javnosti — op. ured.), kajti znotraj občine vprašanje uporabe slovenskega jezika ni rešeno. In tudi sicer odnos do manjšine na občinski ravni ni ravno najboljši, o čemer dovolj zgovorno pričata primera Velikovec in Pliberk, kjer so Slovenci z ozirom na koriščenje občinske dvorane še vedno „tujci v domovini“.

Spričo tega se je treba vprašati, ali takšni seminarji res služijo odločnejšemu nastopanju slovenskih mandatov v prid manjšine, ali pa naj le utrjujejo zupanje v tiste, ki so soodgovorni za sedanjí narodnostni položaj. Posebej z že omenjenim glavnim referentom je vprašanje, ali mu organizatorji seminarja niso po nepotrebnem dali možnost, da je odvratal pozornost od dejanskega stanja, v katerem se nahajajo koroški Slovenci in posebej tudi slovenski občinski odborniki, ki delujejo dostikrat v občinah, v katerih Slovenci prav po „zaslugi“ zakona o narodnih skupinah nimajo nobenih narodnostnih pravic. Ali se s tem v javnosti ne ustvarja vtis, da gospodje, ki so pomagali zoževati pravice slovenske narodnosti, lahko mirne duše stopijo pred slovensko javnost, ne da bi zgubili na ugledu. In če je tak nastop še povezan s pripravami na volitve, potem se nehotе vsiljuje vprašanje, kdo in kaj pravzaprav tiči za stremeljmi po raznih samostojnih nastopih, komu in kako v resnici koristijo menda „najboljše rešitve“!

Otok Krk povezan z celino

Tik pred koncem minulega leta so jugoslovanski delavci in inženirji z dograditvijo najdaljšega betonskega loka na svetu povezali obe strani mostu in s tem največji jadranski otok Krk s hrvaško obalo. Most je dolg s privozom 1440 m sestavljen pa je iz dveh delov. Prvi lok, ki je bil dograjen dober mesec prej in je dolg 244 metrov, povezuje otok Krk s otočkom Sv. Marka, drugi lok, ki je bil ravno dograjen in je 390 metrov dolg, pa povezuje otoček Sv. Marka s kontinentom.

Most so začeli graditi avgusta 1976, otvorjen pa bo verjetno konec leta 1979. Način gradnje je prava svetovna novost, ki je omogočila mnogo hitrejšo gradnjo in je bila poleg tega dvakrat cenejši kot stara tehnologija. Inženir Ilija Stojadinović je skupaj s sodelavci razvil sistem, katerega glavni element so posamezni 20-tonski betonski elementi, ki jih proizvajajo na suhem. Betonske elemente upravljajo na plavajočo gradbeno ploščad, jih od tam dvignejo z žerjavi in jih potem zabetonirajo. Na ta način so postavili nov svetovni rekord

v gradnji betonskih lokov. Najdaljši je dosedaj bil mostni lok v avstralskem mestu Gladesvillu, ki je dolg 305 metrov in s tem za 85 metrov krajši.

Preko mostu se ne bo odvijal samo cestni promet, služil bo tudi naftovodu, vodovodu, poštnim cevem, električnim vodom idr. Že meseca januarja bodo verjetno končali montažo naftovoda preko mostu. Cevi za nafto bodo povezovale petrokemijski projekt v Omišlju na severno-zahodni obali polotoka, ki predeluje arabsko nafto, z jugoslovanskim naftovodom, ki je povezan z jugoslovanskimi in drugimi vzhodnoevropskimi rafinerijami. Most pa je seveda tudi zelo važni za turizem, saj so trajekti letno prevažali 500.000 avtomobilov na otok. Pričakujejo, da bo letno peljalo čez most do 900.000 avtomobilov. Mostnina ne bo višja od cene trajekta za isto razdaljo. V teku desetih let nameravajo tako poravnati stroške tega zanimivega projekta, ki se je uveljavil proti češkim, madžarskim in italijanskim načrtom, ravno zaradi uvedbe novega gradbenega načina.

nje in enostranska revizija državne pogodbe v odnosih med SFR Jugoslavijo in republiko Avstrijo stalno odprto, sporno vprašanje, ki vpliva na stopnjo medsebojnega zaupanja in škoduje razvoju odnosov med deželama...

MALCE PREPROSTA POVEZAVA

Pol ure pozneje sedimo v dobro znanem kotu pod portretom Matrije Terezije — kjer sem besedoval o teh in takšnih zadevah že z njegovimi predhodniki — in se pogovarjamo z ministrom za zunanje zadeve. O čem naj bi govorili s šefom diplomacije, če ne o sedanjí stopnji medsebojnega zaupanja in razvoju odnosov?

Pred dvema letoma je pisal v Beograd, potem

„VELIKI KORAKI O sedanjí in bodoči stopnji razvoja

ko se je pritožil zoper „kampanjo difamiranja, ki medsebojnimi odnosom nikakor niso v prid“, da so za avstrijsko zvezno vlado kar najboljši mogoči odnosi resnično pri srcu in tudi danes pravi dr. Wilibald Pahr, naj ne bomo začudeni, če reče, da po pravilu „tisto, kar koristi Jugoslaviji, koristi tudi Avstriji in kar škoduje Jugoslaviji, gre na škodo Avstrije“, ki imata ena kot neuvrščena, druga kot nevtralna država zelo podobne cilje. Res, pravi, da je bil v preteklosti en sam problem preveč vnelo postavljen v ospredje naših odnosov, ampak, ozračje da se zadnje čase popravlja, „ne nazadnje po izjavi predsednika Tita v Skopju, da so manjšinski problemi dolgoročni“ — kar očitno „pozitivno vpliva“ na slovensko in hrvaško manjšino...

Poslušam in se sprašujem, če ta povezava — kljub diplomatsko elegantno izraženi večplastni pomenljivosti — le ni malce preprosta? Jasno, manjšinski problemi so bili vselej, tudi tam, kjer so kar dobro rešeni, dolgoročni in seveda se spominjati tudi besed zveznega kanclerja, kako mi je nekoč dejal, da manjšina nikoli ne more biti in celo ne sme biti zadovoljna.

Tistega „trajnega interesa za razvoj dobrososedskih odnosov“ na vse strani, ki je bistvena poanta Titovega stavka, ne kaže npr. manjšini na pleča, zaradi nasplošno boljšega ozračja, recimo. Da ber zrak seveda ni za odmet, toda od zraka (in celo samo od kruha) se ne da živeti.

SLOVENCİ BOMO DOBILI

svojo nacionalno enciklopedijo

Mladinska knjiga v Ljubljani se pripravlja za založniški podvig, kot ga Slovenci doslej še ne poznamo: dobili bomo namreč svojo nacionalno enciklopedijo, to je veliko znanstveno publikacijo, ki bo vsebovala množico podatkov o Slovencih in Sloveniji, kot jih sicer v tako zgoščeni obliki ne posreduje nobena druga publikacija.

Ker je priprava in izdaja enciklopedije brez dvoma veliko breme, saj terja ogromno truda in sodelovanja množice strokovnjakov z najrazličnejših področij, hkrati pa tudi velika denarna sredstva, so se v priprave za ta podvig združile raz-

ne vodilne slovenske ustanove, od slovenske vlade in SZDL Slovenije preko Slovenske akademije znanosti in umetnosti ter obeh slovenskih univerz, Izobraževalne, Kulturne in Raziskovalne skupnosti Slovenije pa do Ljubljanske banke in Mladinske knjige. V sprejetih dogovorih so temeljno nalogo „Enciklopedije Slovenije“ opredelili v tem smislu, da „z marksističnih idejnih izhodišč osvetli vso preteklost Slovencev, njihovo materialno kulturo, kakor se je pojavljala in oblikovala ter utrjevala v slovenskem človeku v slovenskem prostoru“. Skozi podrobno znanstveno obdelavo vseh

področij gospodarskega, družbeno političnega, kulturnega in znanstvenega življenja ter njegovih poglobitvenih nosilcev naj bi enciklopedija prikazala predvsem napredne težnje, ki predstavljajo kontinuiteto od prvih začetkov prek vseh razvojnih obdobij do naših dni. Enciklopedija bo torej reprezentativni znanstveni prerez vsega, kar je povezano s Slovenci in njihovim razvojem.

Domenili so se — vsaj okvirno — tudi že o rokih izhajanja, o nakladi, o obsegu, o predvideni ceni in o drugih tehničnih podrobnostih. „Enciklopedija Slovenije“ naj bi izšla v sedmih delih; prvi naj izšel leta 1981, zaključni pa leta 1985. Vsak del bi obsegal po 650 strani, cena posameznega dela pa bo, seveda predvidoma, znašala 500 dinarjev. Enciklopedija naj bi izšla v razmeroma visoki nakladi 30.000 izvodov. Izračunali so, da bi za izdajo enciklopedije potrebovali sredstva v višini 126,5 milijona dinarjev, medtem ko bi dohodki iz prodaje znašali 105 milijonov, kar pomeni, da bodo potrebne subvencije v višini 21,5 milijona dinarjev. Pri tem pa gre za račune, ki temeljijo na cenah iz predlanskega leta, tako da je brez dvoma treba računati še z znatno višjimi stroški.

NA PODLAGI POBUD UNESCO:

Mednarodno priznavanje enakopravnosti spričeval in diplom

Ze med mnogimi državami so bili sklenjeni bilateralni sporazumi o medsebojnem priznavanju enakovrednosti srednješkolskih spričeval ter visokoškolskih diplom. UNESCO (specializirana organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo) pa si že desetletja prizadeva, da bi enakopravnost spričeval in diplom dosegli tudi na širši mednarodni osnovi in tako olajšali študij ter uskladili izobraževalne in raziskovalne potencialne.

Na podlagi teh pobud UNESCO naj bi do leta 1980 sklenili svetovno konvencijo o priznavanju visokoškolskih diplom, spričeval in stopenj izobrazbe. V skladu z resolucijo UNESCO pa je v pripravi tudi osnutek evropske konvencije, ki naj bi neposredno uredila glede priznanja srednješkolskih spričeval in v državah-podpisnicah zagotovila pravico do vpisa na visoke šole.

Glavni cilj bodoče evropske konvencije je, da bi izobraževalne in raziskovalne potencialne čim bolj uskladili z interesi držav podpisnic. Vse visokošolske ustanove v teh državah bi morale biti dostopne študentom in znanstveno-raziskovalnim delavcem iz držav, ki bodo podpisale konvencijo, hkrati pa naj bi priznavali študij z interesi držav podpisnic. Vse sprejeli podobno terminologijo skupaj z merili za ocenjevanje raznih dokumentov o izobrazbi.

Podobna prizadevanja kot v Evropi so v teku tudi na drugih celinah, kjer prav tako pripravljajo poti za

sklenitev regionalnih konvencij, oziroma so bili podobni dokumenti že sprejeti. Tako je bila npr. sprejeta sredozemska konvencija, velja tudi že regionalna konvencija Latinske Amerike in Karibov, podpisali naj bi podoben dokument arabskih držav ter sprejeli konvencije o enakovrednosti diplom in spričeval za afriško in azijsko celino.

Samo globalna zaščita

jamči manjšini obstoj in razvoj

Italijanski senat je prejšnji mesec odobril ustavni zakonski osnutek z določili v korist prebivalstva ladinskega jezika v pokrajini Trident. Ze prej je osnutek zakona odobrila tudi poslanska zbornica, ker pa gre za ustavni zakon, ga bosta morala oba doma Italijanskega parlamenta čez šest mesecev formalno še enkrat odobriti. Novi zakon o zaščiti Landincev med drugim določa, da morajo zakoni o volitvah za deželni svet in za tridentinski pokrajinski svet zagotoviti ustrezno predstavnost ladinskega prebivalstva. V občinah tridentinske pokrajine, v katerih živijo Ladinci, bo ladinski jezik obvezno uveden v otroške vrte in v osnovne šole. Poznanje ladinskega jezika bo prednostnega pomena za poučevanje v šolah vseh stopenj.

Medtem ko so za južnimi Tiroli sedaj tudi Ladinci dosegli ureditev svojih narodnostnih vprašanj, pa morajo Slovenci v Italiji še nadaljevati boj za globalno zakonsko zaščito, ki edina more zagotoviti njihov obstoj in vsestranski razvoj. V tem smislu se je izrekel tudi 3. kongres Zveze izseljencev Beneške Slovenije, ki so ga beneški emigranti deset let po ustanovitvi svoje organizacije konec leta 1978 prvič lahko priredili v domači vasi Ljese. Na svojem tradicionalnem zborovanju so poudarili željo po povratku v domovino in po zaposlitvi v domačem kraju, odločno zahtevo po priznanju narodnostnih pravic in po globalni zaščiti ter trdno odločnost za nadaljnji boj in delo v korist slovenske narodnostne skupnosti.

KAJ KOLEGE BOLJ ZANIMA

Da nismo mislili samo na „en problem“, pravimo, da nas zanima celota, v kateri je manjšina neločljiva sestavina. „Most“, pravi minister, „važen most k Jugoslaviji“ in napove „majhne korake, ki naj počasi stvari pripeljejo do zagotovljenega obstoja narodnih skupnosti v Avstriji“.

O tem je slišati to in ono — zdaj recimo, da je spoznanje o vzajemnosti interesov ob srečanju Willibalda Pahra z Josipom Vrhovcem na generalni skupščini Združenih narodov v New Yorku spočelo novo obdobje stikov. Iz malega raste veliko: tudi iz majhnih korakov večji in veliki.

Jugoslovani smo prav pogoltni na dober zrak (čeprav, in tako naprej, kot se mi je že zapisalo): brž ko smo zavohali novo sapico, smo se vrgli za

navsezadnje je bilo le nekaj takšnih, ki so jo razumeli prav in v njeni celosti („najboljših možnih odnosov z Jugoslavijo, ki so nam zares pri srcu“); za to niso bili in še zdaj niso deležni doma samo hvale, toda pomagali so osvestiti neko javnost, ki bi sicer še bolj zaostajala za spoznanji svojih vodiljev.

Vodja parlamentarne skupine „svobodnjakov“ F. Peter je morda čutil neko zadržanost, ko smo posedli za njegovo mizo v templju avstrijskega pluralizma. Ali je pričakoval osebna vprašanja, ko je dejal: „Ko sem bil prvič po vojni v Sovjetski zvezi, sem spremenil svoje sodbe, danes govorim drugače kot prej“ in navezal na predmet našega obiska: „Ves svoj skromni vpliv v FPÖ bom zastavil za strpnost, razumevanje in sodelovanje. Sem zoper

NISO MOGOČI“ odnosov Avstrije z Jugoslavijo

njo, mi novinarji namreč. V bistvu se ni zgodilo še nič, pa smo navallili na Dunaj kot od preštevanja pred dvema letoma še zlepa ne. Največji jugoslovanski politični tednik se postavi z intervjujem — s kanclerjem, kajpak — kar namah so tu televizijske ekipe in še kdo — za nameček še naša poldesetina gostov. Pa se je vmes dogajalo v Avstriji marsikaj, kar bi nas pod znakom „nasplošno dobrih odnosov, ki jih tudi spori niso izničili“ pravzaprav moralo zanimati, pa nas v glavnem ni.

Priznali je treba, da avstrijske kolege Jugoslavija bolj zanima — žal največkrat drugače, kot nam je všeč. Da pri nas ni vse zlato, da se ne cedita le med in mleko, ne prepričujemo nikogar, da za našo zunanjo podobo ne skrbimo zadosti, je tudi res. A da nam jo tako kazijo, kot nam jo — mar ni tu razkorak med političnimi izjavami (ki bi jih radi tudi brali) in javnimi občili le prevelik zev? Odkrita beseda tudi nekaj velja. Zavrli smo naš prirojeni čut za gostoljubje in zastavili tu, tam, pravzaprav povsod, kjer smo načelnjali „celoto skupnih interesov“, tudi lo vprašanje. Resnici na ljubo, kolegov nismo videli dosti, le politike, zato je bil tudi odgovor političen, ne glede na barvo stranke.

ČESA SI NI MOGOČE PRIVOŠČITI

Dodal bi le, da ta odtujenost med nami gotovo ni posledica polemik iz „vročih časov“ manjšinske bitke.

sleherno radikalizacijo... med Avstrijo in Jugoslavijo si ni mogoče privoščiti nobene konfliktna situacija.“

V zbornici državnega zbora je medtem hrumela zaključna bitka proračunske razprave, veliki finale koncentričnega napada ljudske stranke na „obtolčeno“ podobo socialdemokratske vlade. Kaj čuda, če je bil naš sogovornik v imenu avstrijske krščanske demokracije doktor Eilmayer polemičen zoper socialdemokrate tudi pri „izmenjavi mnenj“ o odnosih z Jugoslavijo, češ: „Ne oklevam reči, da je pojav slovenskega problema posledica napak Kreiskega. Naše ankete o zunanji politiki med prebivalstvom Štajerske in Koroške so pokazale, da je nad nacionalnim povprečjem naklonjeno dobrim odnosom...“ Toda, kako naj razumem, da je za povprečnega Avstrijca „problem, ki je regionalno omejen“, v takšni silovitosti na pragu tisočletja nerazumljiv?

Vsekakor pa je tudi ÖVP za dobre odnose, za tesnejše gospodarsko in kulturno sodelovanje. Vprašanje, če jih zanimajo stiki s SZDL — za kar da imamo vzorec pri italijanski KD — ga presenetli, toda zdi se mu zanimivo.

PRIHODNOST — NIČ POSEBNEGA

Ce je predstavnik opozicije presenečen, vodja socialnodemokratske frakcije v parlamentu Heinz Fischer ni v zadregi za jasen odgovor: „Ne poga-

jajmo se, prepustimo stvar prihodnosti.“ Res da niso vse komunistične partije enake, a tudi socialistične niso. Oboje je pozitivno, vsebina odgovora o stikih med dvema vejama delavskega gibanja je jasna: ZKJ pač ni socialdemokratska stranka in zato je „vsebina“ odnosov s Palmejem ali Brandtom eno, „kontakti“ (uradni) s komunisti pa drugo. Pika.

Ob drugi priložnosti, ko ne bo vkleščen med dobre odnose z Jugoslavo in ostro bitko z opozicijo (vsak hip ga utegnejo poklicati v zbornico, da bo odgovoril na zajedljivo pismeno vprašanje opozicije o podkanclerju Androschu) bi bil ta pogovor lahko prav zanimiv.

Drugače pa si SPO želi „optimalne odnose s sosedi, ne glede na politični sistem in Jugoslavija ima vsaj toliko dobre (natanko: escelentne) pogoje in simpatije kot Madžarska...“ Če odpišemo „posebni problem“, ki ga seveda ne more zamolčati, kdor je pošten („toda vrh zadeve je že za nami“) pa so odnosi v vseh pogledih zadovoljivi in lahko postanejo še boljši. Z avstrijske strani ni zadržkov, želi poudariti, a raje kot o preteklosti bi govoril o sedanjosti.

Prihodnost? „Nič posebnega, proces na široki fronti, počasen a stanovit, z jasno perspektivo diplomatskih in gospodarskih odnosov, varnosti, tudi obrambe, regionalnih stikov ob meji.“

Neki potegon mi je tako mimogrede prišepnil, da nas je tiskovna služba pri ureditvi zveznega kanclerja republike Avstrije povabila na Dunaj sredi decembra samo zato, da ji ne zapadejo neizkoriščena proračunska sredstva.

Ne verjamem, ampak tudi, če je res, saj tako dela marsikdo in če gre za dober namen, še bolje. Za ustvarjanje boljšega ozračja, recimo. Torej politika malih korakov?

„Veliki niso mogoči, tudi tveganje bi bilo pre-huda,“ pravi Heinz Fischer.

Na praznično ozaljšani Kärntnerici nasproli hotela ponuja Freddy Adlmüller dunajsko haute couture. Pravzaprav ne ponuja, na ogled postavlja, kajti vstopi in kupi le, kdor more. V prvem nadstropju se za svilenimi gardinami že vrtijo rulete v „Cercle Wien“. Cez cesto stopim in si nasproti Opere kupim funt kave — kaj bi razlagal — „Wiener Mischung“, seveda.

ENAKOPRAVNOST V PRAKSI:

Igre v petih jeziki

Narodnosti v Jugoslaviji imajo široko razvejano in kvalitetno visoko razvito tudi svojo gledališko dejavnost. Tako v Vojvodini, ki ima že dolgoletno gledališko tradicijo, trenutno deluje 450 amaterskih gledališč, dramskih sekcij in samostojnih gledaliških skupin. V njih sodeluje 7000 amaterskih igralcev, ki pripravijo vsako leto kakih 180 premier, skupno pa okoli tisoč predstav v vseh petih enakopravnih jeziki — srbohrvaškem, madžarskem, slovaškem, romunskem in rusinskem jeziku.

Amaterska gledališča delujejo kot poklicna pri tistih narodnostih, ki nimajo poklicnega gledališča. Tako deluje amatersko slovaško gledališče „Vladimir Hurban Vladimirov“ v Bačkem Petrovcu, Stari Pazovi in Kovačici; amatersko rusinsko gledališče „Djadja“ nastopa v ruskem Krsturu in v Novem Sadu; „gledališki dnevi“ vojvodinskih Romunov pa so pregled delovanja dramskih amaterskih skupin, ki nastopajo v romunščini — gledališča, ki na tej priveditvi dosežejo najboljši uspeh, nato prevzamejo vlogo poklicnega gledališča.

Kako uspešno razvijajo te skupine svojo dejavnost, pokažejo naslednji podatki: gledališče „Vladimir Hurban Vladimirov“ je v enem letu uprizorilo 55 predstav v slovaščini, ki si jih je ogledalo 24.000 ljudi; amaterska gledališča romunske narodnosti, ki imajo vlogo poklicnih gledališč, so v enem letu pripravila sedem premier in 38 repriznih predstav v 25 krajih v Vojvodini; rusinsko gledališče „Djadja“ pa je pripravilo 31 predstav in vsako predstavo si je ogledalo povprečno 270 ljudi.

Slovenska znanost sega v 82 držav sveta

Ze v zadnji številki našega lista smo poročali o proslavi 40-letnice najvišje slovenske znanstvene in kulturne ustanove ter poudarili, da pomeni jubilej Slovenske akademije znanosti in umetnosti praznik vsega slovenskega naroda. Ob tem jubileju so bili objavljeni tudi različni podatki o delovanju SAZU, med drugim tudi o njenih stikih z ostalim svetom.

Najbolj uspešno in široko razvija SAZU svoje stike s svetom preko svojih knjižnih izdaj in preko svoje biblioteke, ki hrani danes že več kot 270 tisoč knjižničarskih enot. Svojo zasnovno je dobila biblioteka že ob ustanovitvi akademije pred 40 leti, ko je prejela od nekaterih mestnih in državnih ustanov v dar 5323 zvezkov obsegajočo privatno knjižnico pokojnega prof. Adolfa Robide, ki je obsegala dragoceno zbirko slovenskih tiskov. Danes je knjižnica SAZU po številu knjižničarskih enot že tretja v Sloveniji (za Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani ter mariborsko univerzitetno knjižnico), vsako leto pa naraste za približno 15.000 novih enot.

Od ostalih knjižnic se biblioteka SAZU razlikuje po tem, da predstavlja 80 odstotkov njenega knjižnega sklada visoko znanstvena tuja literatura. Slovenska akademija znanosti in umetnosti namreč zamenjuje svoje publikacije z okoli 1500 ustanovami, med katerimi je le 250 domačih in 1250 tujih. Za svoja dela, ki jih razpošlje znanstvenim ustanovam doma in v drugih državah, dobi SAZU v zameno enakovredna dela iz 82 držav. Tako se v knjižnici SAZU zbira in hrani gradivo iz okoli 900 evropskih ustanov, iz več kot 170 ameriških, 70 azijskih, 40 afriških in več kot 20 ustanov iz Avstralije, Indonezije in Oceanije. Prav tako vzdržuje stike tudi z 250 ustanovami v skoraj 50 mestih Jugoslavije.

Izdajanje knjig v okviru SAZU je povezano z dejavnostjo šestih razredov, ki so: razred za zgodovinske in družbene vede, za filološke in literarne vede, za matematične, fizikalne in tehnične vede, za prirodoslovne vede in za medicinske vede. Vse publikacije, ki izidejo pri SAZU, imajo visoko znanstveno raven. Kadar kakršno delo presega okvir akademije in je pomembno za široko slovensko javnost, takrat pride do sodelovanja z eno izmed slovenskih založb. Tako je npr. Državna založba Slovenije založila prvi dve knjigi Slovarja slovenskega knjižnega jezika, ki ju je izdal inštitut za slovenski jezik pri SAZU.

Med najnovejšimi knjižnimi izdajami SAZU brez dvoma zavzema posebno mesto jubilejni zbornik, ki ga je izdala akademija ob svoji štiridesetletnici in v katerem so podani izčrpani življenjepisi vseh njenih članov. Trije častni člani — Josip Broz Tito, Edvard Kardelj in Josip Vidmar — so predstavljeni le s slikami, biografije rednih, dopisnih in zunanjih dopisnih članov vseh šestih razredov SAZU pa obsegajo osnovne življenjske podatke, obširne prikaze znanstvenega dela ter pregled prejetih domačih in tujih odlikovanj in priznanj. Iz zaključnega imenskega kazala je razvidno, da je štela SAZU v svojem jubilejnem letu skupno 106 članov. Poleg slik vseh članov so objavljeni še: grb prve znanstvene združbe „Academia Operosorum“, ki velja za predhodnico SAZU, Valvasorjeva risba palače deželnih stanov v Ljubljani, kjer je današnji sedež SAZU, ter fotografija palače SAZU s podobno, ki jo je dobila po prezidavah konec 18. stoletja. Urednik zbornika je dr. Tine Logar (Marija Klemenčič, Sonja Stergaršek in Vida Urek), uvodne besede pa je napisal predsednik akademije prof. dr. Janez Milčinski.

Skupaj s knjigo „Biografije in bibliografije znanstvenih in strokovnih sodelavcev Slovenske akademije znanosti in umetnosti“, ki je izšla že prej, sedajni zbornik podaja zaokroženo podobo življenja in dela najvišje slovenske znanstvene in kulturne ustanove — SAZU, ki preko svojih knjižnih izdaj in svoje knjižnice seznanja 82 držav sveta z dosežki slovenske znanosti.

Jaka Štular
(Delo, Ljubljana, 23. 12. 1978)

Uspelo strokovno zborovanje Slovenske kmečke zveze

Po uspelem strokovnem zborovanju Slovenske kmečke zveze v Železni Kapli, je Slovenska kmečka zveza v petek 15. decembra priredila nadaljnje strokovno zborovanje v Globasnici, ki je prav tako lepo uspelo.

Tajnik SKZ Jože Mečina je uvo-domo izrekel iskren pozdrav udeležencem zborovanja, posebno pa je pozdravil oba predavatelja Kmetijske zbornice, višjega svetnika dipl. inž. Friedemanna Zwata in dipl. inž. dr. Sembacha ter se jima zahvalil, da sta se odzvala povabilu. Strokovnemu zborovanju v Globasnici je prisostvoval tudi občinski odbornik in predsednik Slovenske kmečke zveze Partl Jože. Ob tej priložnosti je tajnik SKZ orisal tudi program Slovenske kmečke zveze za zimsko periodo in izrazil željo, naj bi navzoči podprli prizadevanja referentov, katerih cilj je strokovna kot pravna podpora našemu kmečkemu prebivalstvu.

Kot prvi referent je nastopil višji svetnik dipl. inž. Friedemann Zwatz, ki je obravnaval kompleks vprašanj o davčnih zadevah in o zavarovanju. V zvezi z davčno vrednostjo (Einheitswertbescheinigung) je seveda tudi višina davkov. Razložil je, kako je davčna vrednost (Einheitswert) sestavljena in kaj je treba pri tem upoštevati. Primer če je kmetija v

gorskih predelih s slabo infrastrukturo, je le-ta potem davčno manj obremenjena kakor kmetije v ravninskih predelih. Predavatelj je med drugim tudi obrazložil, kakšne dolžnosti ima vsak kmetovalec, če se bavi s turizmom, z gozdnim gospodarstvom ali pa s povečanjem kmetije in kaj vse je treba v zvezi z davčnim vprašanjem vedeti in upoštevati.

Kako zanimiva je bila tematika o vprašanih zavarovanju najbolj pove dejstvo, da je sledila zelo vneto diskusija. Referent je obrazložil važne fakte pri zavarovanju kmetij in poslopij ter navedel več primerov: Če je na primer v določenem času bilo posestvo za 20 odstotkov razvrednoteno, potem kljub temu gospodar po požaru dobi celotno vsoto povrnjeno. Pri strojih pada vrednost (npr. pri traktorju) v letu za 7 odstotkov.

Prijetno presenečen nad visoko udeležbo pri zborovanju je bil referent dipl. inž. dr. Sembach, ki se je tudi tajniku zahvalil za dobro organizacijo. Dr. Sembach je navzoče seznanil z našim krajem ustreznimi sortami koroške in žita. Ker je bila tematika

specifično osredotočena na naše južno koroško območje, je bilo tudi zanimanje temu primerno veliko. Vprašanj, ki so jih stavili udeleženci referentu, je bilo še in še. Predavatelj je med drugim pojasnil, da je koroška za naše kraje zelo rentabilna, ker je sestava zemeljskih snovi koroški zelo ugodna. Pa ne samo to, tudi govedo se s koroško najboj poceni krmi, to predvsem zato, ker so v koroški važne hranilne snovi za pitanje. Pri izbiri sort koroške in žita je zelo važna osebna izkušnja. Referent je poudaril, da se ne sme celotne površine na enkrat zasejati z novo sorto, kajti že večkrat se je zgodilo, da je bil zaradi tega že marsikdo razočaran. S tem je hotel predavatelj povedati, da je lastna izkušnja najboljša, ker vsak kmet svojo zemljo najbolj pozna in tako ve, kaj na njegovi zemlji najbolj obrodi. Med drugim je referent tudi menil, da je pretežen del Podjune zelo primeren tudi za pridelavo sončnic. Tako ima kmetijska zbornica poskusne površine v spodnji Podjuni, kjer zbirajo izkušnje. Ko se bo pokazal prvi uspeh, bodo pri nas sončnice še aktualnejše. Tudi vpogled v rentabilnost posameznih sort žita — ječmen, pšenica, oves, rž — je bil za vsakega udeleženca zelo koristen.

Glede strokovnega zborovanja je bilo zelo razveseljivo, da so se ga poleg starejših kmetovalcev udeležili tudi mlajši, ki so v diskusiji živahno sodelovali. Da naši kmetje ne zaostajajo v prizadevanju da bi naprednejše gospodarili, je vsekakor potrdila tudi množična udeležba. Okrog 30 kmetovalcev je diskusijo prijetno popestrilo s številnimi vprašanji.

Na koncu zborovanja se je tajnik SKZ zahvalil referentoma za njuna izvajanja in naglasil, da naj se vsak, ki ima še kakšna vprašanja obrne na Slovensko kmečko zvezo, ki bo vse prošnje in vprašanja obravnavala in tako skušala vsakemu ustredi. Tudi za vsak nasvet s strani kmetovalcev bo Slovenska kmečka zveza hvaležna in ga bo upoštevala.

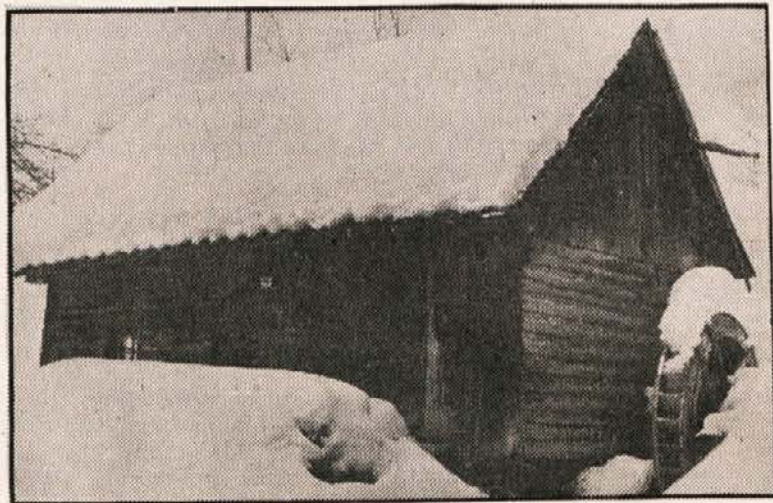
Želje, vprašanja in prošnje lahko naslovite na: Slovenska kmečka zveza, 9020 Celovec, Gasometerg. 10/I

Krajevno združenje Zveze slovenske mladine v Bilčovsu vabi na

RAZSTAVO

GRAFIKA, FOTO, OLJE

Otvoritev: v soboto 6. januarja 1979 ob 10.30 uri v gostilni Ogrs (Miklavž) v Bilčovsu. Razstavljajo mladi umetniški ustvarjalci iz Bilčovsa in okolice.

Razstava bo odprta v soboto 6. in v nedeljo 7. januarja ter v soboto 13. in v nedeljo 14. januarja 1979, vsakokrat od 10.30 do 18. ure zvečer.

Prisrčno vabljeni!

Spet na tradicionalni Slovenski ples

Slovenski ples — ni samo med Slovenci na Koroškem pojem za veliko in najstarejšo družabno prireditve, marveč je zdavnaj tudi priljubljen izven naših deželnih meja. Zato je tudi povsem razumljivo, da se na tradicionalnem Slovenskem plesu srečajo številni ljubitelji vesele družabnosti in se leto za leto vračajo s te prireditve s sklepom, da se prihodnjič spet snidejo.

Letos Slovenska prosvetna zveza prireja Slovenski ples že osemindvajseti po vrsti. Tudi tokrat se je prireditelj potrudil, da bodo obiskovalci prišli na svoj račun. Seveda v prvi vrsti zato, da se bodo mladi in stari lahko pošteno naplesali in poveselili. Pogoj za to pa je odlična plesna glasba, za katero je tudi letos že poskrbljeno, kajti SPZ je za letošnji tradicionalni Slovenski ples pridobila odlična plesna ansambla in sicer: Veliki plesni orkester RTV Ljubljana, pod vodstvom Jožeta Privška in narodno zabavni ansambel Toneta Kmetca iz Ptuja. Prvi bo skrbel za moderno glasbo, medtem ko bo slednji igral domače viže. Vendar pa naj že tu povemo, da gre za kvalitetna ansambla, ki poleg svoje značilnosti odlično igrata sleherno še tako zahtevno zabavno glasbo od modernega jazza do klasičnih plesnih melodij domačih in tujih skladateljev. Zato bo res vsak imel dovolj priložnosti, da se zavrti ob zvokih ene ali druge godbe. Poleg tega bodo z ansambli prišli tudi znani pevci zabavne in narodne glasbe tako, da bo 28. Slovenski ples gotovo privabil tudi tiste, ki sicer ne plešejo, a radi prislusnejo odličnim zabavnim melodijam.

Slovenska prosvetna zveza je za letošnji Slovenski ples spet pripravila kratek kulturni spored in s tem ugodila želji številnih obiskovalcev te družabne prireditve, ki so ta vložek v preteklih letih upravičeno pogrešali. Tako se nam bo ob tej priložnosti s primernimi pesmimi predstavil znani vokalni ansambel Slovenski oktet, ki je med nami znan in nadvse priljubljen. To so potrdili številni koncerti, ki jih je za ta ansambel v preteklosti organizirala SPZ. Tokrat pa bomo Slovenskemu oktetu prislusnili s posebnim zanimanjem, ker je znano, da je pred nedavnim naredil spremembo v sestavi in se bo v le-tem na Koroškem predstavil prvič.

Po vsem nakazanem se obiskovalcem 28. Slovenskega plesa v soboto 13. januarja 1979 obeta lep zabavni večer z odlično zabavno in narodno glasbo. Prostor v dvoranah delavske zbornice je seveda omejen, zato obiskovalcem svetujemo, da čimprej preskrbijo vstopnice, ki so na voljo v pisarni SPZ, pri kajevnih prosvetnih društvih in v knjigarni Naša knjiga v Celovcu.

Ze danes pa vsem kličemo na veselo snidenje na tradicionalnem 28. Slovenskem plesu v Celovcu!

Kulturni dom v Št. Primožu

S prihodom zime smo bili prisiljeni dela v kulturnem domu v Št. Primožu za določen čas prekiniti. S prekinitvijo del pa smo istočasno pričeli s pripravami za nadaljevanje gradnje in letošnjem letu.

Pred nedavnim se je namreč mudila delegacija SPD „Danica“ in Zveze slovenske mladine v občini Št. Jurij pri Celju, da naveže stike s tamkajšnjo občino in občinsko konferenco ZSMS. Razgovorov so se udeležili predsednik občine, predsednik SZDL ter predstavniki občinske konference ZSMS Št. Jurij. Po uvodni obojestranski predstavitvi smo prešli v konkretne pogovore. Domenili smo se za sodelovanje tako na kulturnem kot tudi na mladinskem področju. Kulturna društva občine Št. Jurij in SPD „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni bodo v doglednem času stopili v trajno kulturno izmenjavo.

Občinska konferenca ZSMS Št. Jurij pa bo letos aprila poslala mladinsko delovno brigado. Ta mladinska delovna brigada nam bo pri nadaljnji izgradnji našega kulturnega doma pomagala približno štiri tedne.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v št. Vidu v Podjuni vabi na

NOVOLETNI KONCERT

ki bo v soboto 6. januarja ob 19. uri pri Voglu v Št. Primožu. Nastopata: „Logaški oktet“ iz Logatca in mešani zbor SPD „Danica“
Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“ vabi na skioptično predavanje z barvnimi diapozitivi

„POTOVANJE PO POLJSKI“

v petek 5. januarja 1979 ob 19.30 uri pri Pušniku v Ratencih.

Predava: prof. Štefan Pinter

Prisrčno vabljeni!

Slovenska športna zveza v Celovcu in krajevni odbor Zveze slovenskih žena v Železni Kapli prireja

JAZZ-GIMNASTIKO

za žene in dekleta

v sredo 10. januarja 1979 ob 17.30 uri v glavni šoli v Železni Kapli.

Prisrčno vabljeni!

VABILO

na

2. SANKARSKO TEKMO V PODJUNI

v soboto, dne 6. jan. 1979

Kraj tekmovalca: Izpod Svete Heme v Podjuni

Štart: ob 10. uri

Tekmovalci naj se znajdejo v cilju vsaj eno uro pred začetkom tekmovalca (izdaja štartnih števil)

Tekmovalo se bo v petih kategorijah. Prijavnina: 20 šil., pod 14 let 10 šil. Zmagovalce čakajo lepi pokali.

Udeležite se sankarskih tekem v čim večjem številu.

Slovenska kmečka zveza vabi na

STROKOVNO ZBOROVANJE

v sredo 17. januarja 1979 s pričetkom ob 9. uri v restavraciji Podgrad v Sentjakobu v Rožu.

Obravnavane bodo sledeče teme: Kakšne možnosti pospeševanja kmetijstva obstajajo! (Welche landwirtschaftlichen Förderungsmaßnahmen gibt es!) — dipl. inž. Hecher

Vprašanja ocenitve in odškodnine pri razlastitvah (Fragen der Bewertung und Entschädigung bei Grundinanspruchnahme — Grundablösung) — dipl. inž. Raimund Ruhdorfer

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

NOVOLETNI KONCERT

znanega pevskega zbora KUD „Stane Žagar“ iz Kroke v soboto 6. januarja ob 19.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli

11. SANKARSKO TEKMO

v nedeljo 14. januarja. Štart ob 12.30 uri pri Gregoriču v Lepeni. Podelitev nagrad pri Razložniku v Lepeni.

VOLILNO ZBOROVANJE V PLIBERKU

V nedeljo 17. decembra je imela Enotna lista (EL)-Pliberk v Schwarzlovci dvorani v Pliberku uspelo volilno zborovanje, na katerem so sprejeli kandidatsko listo in program za občinske volitve, ki bodo 25. marca letos. Številnim udeležencem se je predstavil novi nosilec liste Fric Kumer z Blata pri Pliberku.

Številne zborovalce med njimi politične predstavnike naše narodne skupnosti je pozdravil vodja frakcije EL Mirko Kert, ki je ob tej priložnosti spregovoril tudi o namenu in vlogi EL v občini Pliberk. Dejal je: „V naši občini hočemo sodelovati in tudi sodelovati v okviru modernizacije naših naselij, sooblikovati hočemo naš gospodarski, socialni in kulturni razvoj in napredek in sicer tako, kakor našemu človeku najbolj ustreza.“

EL je v občinskem svetu občine Pliberk edina politična skupina, katere cilji in dejanska hotenja so osredotočeni v dobiti vseh občanov. V razlika do drugih strank, se je EL skozi vsa minula leta konsekventno trudila za stalna in kvalitetna delovna mesta v občini. Znana je, da so predstavniki drugih strank prepredili naseljevalce podjetja Gorenje na pliberškem območju in tako prikrajšali občane za najmanj 600 delovnih mest.

Na zborovanju je spregovoril tudi domačin predsednik NSKS dr. Matevž Grič, ki je med drugim povedal, da je s pliberško občino že od mladih let posebno povezan in da je za to občino nujnost samostojnega nastopa pri volitvah. Ostro je zavrnil politiko vodilnih strank, centralizacijo gospodarske dejavnosti v osrčju Koroške, češ da je s tem povezana izselitev naših ljudi in s tem nevarnost za narodni obstoj.

Osnovna točka volilnega zborovanja EL je bila seveda prezentacija kandidatske liste, katere nosilec je Fric Kumer iz Blata.

Njemu sledijo Vavti Stanko, 1928, poštni uradnik iz Šmihela; Domej Ignac, 1921, kmet iz Rinkol; Partl Jože, 1957, kmet iz Bistrice; Kert Fric, 1941, učitelj iz Nonče vasi; Valeško Franc, 1955, kmet iz Drušev vasi; Kušej Valentina, 1940, gospodinja iz Šmihela; Štrpnik Sigi, 1945, poštni uradnik iz Libuč; Mesner Alojz, 1953, Dob; Nachbar Matevž, 1947, nameštenež iz Čirkovč.

Ta sestav liste kaže, da dosedanji team EL v občinskem svetu domala v celoti spet kandidira, kar pomeni, da svoje delo dobro opravlja.

Da sedaj ni več Štefana Trampuža, prejšnjega nosilca liste med kandidati — iz zdravstvenih razlogov se je moral ločiti od komunalne politike — je za EL velika izguba. Nadalje tudi Čika Hermana ne bo več med odborniki. Obema so se predstavniki EL iskreno zahvalili za opravljeno delo.

Z močnim aplavzom potrjeni nosilec liste, Fric Kumer je k izvolitvi izjavil, da se zaveda, da mu izvolitev nalaga dolžnosti — aktivno delo v interesu EL in vseh občanov — in da bo zmožal to delo uspešno le tedaj, če ga bodo vsi podprli in pomagali v volilnem boju. Ob tej priložnosti je podal kratek pregled točk iz volilnega programa EL: čim več stalnih in kvalitativnih delovnih mest v občini, enako občanom pri pospeševanju kulture in športa tudi na vaseh, izgradnja občinskih cest in ustreznega vodovodnega sistema, zahteva po dvojezičnosti v otroških vrtcih, na občini in v vseh javnih uradih; skrb za razvoj tujkega prometa n.p.r. z dvojezičnim prospektom. Končno naj bi veljale enake pravice in dolžnosti za mesto in podeželje kot bistveni predpogoj za mirno sožitje in uspešen razvoj v občini.

Potek zborovanja je pokazal, da gre EL Pliberk v ta volilni boj z optimizmom in z utemeljenim izgledom na uspeh.

Slovensko prosvetno društvo v Šentjanžu vabi na proslavo

70-letnice obstoja društva

v soboto 6. januarja 1979, ob 14.30 uri popoldan pri Tišlarju v Šentjanžu.

Na slavnostnem sporedu bodo prikazali dejavnost društva v tem obdobju.

Sodelujejo: domači pevski zbor igralci SPD Šentjanž in pevci sosednih prosvetnih društev

Prisrčno vabljeni!

JANEZ WUTTE-LUC JE PRAZNOVAL SVOJO 60-LETNICO

Pred kratkim — 26. decembra 1978 — je praznoval svoj šestdeseti življenjski jubilej Janez Wutte - Luc, p. d. Urank v Veselah pri Št. Vidu v Podjuni. Po vsej Koroški je znan in priljubljen. Ugled si je pridobil s svojim odločnim in nesebičnim nastopom, tako v borbi proti fašizmu, v povojnem obdobju, kakor tudi v zadnjih letih, v katerih je vlagal velik del svoje energije v uspešno uresničevanje kulturnega doma v Sentprimozu.

Ob njegovem sedanjem življenjskem

zanom. Bil je prvi, ki se je javil med prostovoljce za propagandno in vojaško delo na severnem bregu Drave. Z gumijastim vojaškim čolnom je 11 partizanov prekoračilo tedaj skoraj nepremagljivo oviro — Dravo. Večino svojega partizanskega časa je preživel na Svinški planini, prav tam, kjer je bil položaj najtežji, ker je na enega borca prišlo do 20 nasprotniških vojakov in še več. Njegovi soborci so ga v težkih časih partizanske borbe spoštovali, cenili in mu zaupali.

tanki obkolili. Zato je zahteval srečanje z angleškim poveljnikom velikovskega okraja, odločno mu je razložil, da Slovenci ne bodo opustili borbe za narodnostne pravice in za oživiljanje slovenske kulture in, da naj prejšnji zavezniki opustijo zasledovanje. Ta oster nastop tovariša Luca je dovedel do tega, da vsaj v njegovi okolici ni bilo več toliko osebnih zasledovanj.

A nazadnjaškim silam je bil partizanski boj naprej trn v peti. Tako je leta 1953 Kleine Zeitung pisala serijo člankov („Krvava meja“), s katero je srdito napadala in blatila partizanski boj, posluževala se je pri tem osebnega napada proti Lucu in mu podtikala celo vrsto zločinov.

Vendar se je močno zmotila, saj se je pri procesih izkazalo, s kakšnimi lažmi je hotela uničiti ugled partizanskega boja. Kljub temu, da je sodnik dokazal, da se laže vseh 34 prič, je Kleine Zeitung s to gonjo zaslepila dober del koroškega prebivalstva. In tudi razstrelitev velikovskega partizanskega spomenika dva dni po koncu tega procesa je nadalje zastrupil ozračje proti Slovincem.

Ko smo vprašali jubilarca po njegovem mnenju k potrebnim korakom v današnji narodnopolitični situaciji, je zastopal mnenje, da so Slovenci od „latelskuma“ naprej „bolj zavedni, se praktično bolj udeležujejo in večkrat pokažejo pripravljenost se praktično lotiti reševanja problemov“. Zato je po njegovem mnenju tudi pravilno, „da se lolimo takšne gospodarsko-kulturne politike, ki bo usvarila žive spomenike narodnostne borbe.“ V kulturnem domu, za katerega se trudi prosvetno društvo „Danica“ vidi kot sad desetletja dolgega truda. Saj so se že pred 50-imi leti njegovi predniki trudili za podobno ustanovo. Že njegov oče je nameraval dati na razpolago primerne zemljišče, a žal ni prišlo do realizacije. H kulturnem domu v Sentprimozu, katerega realizaciji je odločilno prispeval pa je sledečega mnenja: „Kulturni dom naj ne bo samo folklorni center, ampak tudi politični, v njem naj se vrši vse, kar služi obstoju narodnosti, služi naj pa tudi združevanju mladine in športnemu udeleževanju. Tako bo postal živ spomenik v boju za narodnostni obstoj“. Za realizacijo gradnje so sprožili zbiralno akcijo in bili so zelo presenečeni od prostovoljnih prispevkov in prosvetaši „Danice“ so prepričani, da bodo dobili naprej tako močno podporo, da bodo prišli kmalu do zaključka gradbenega dela.

Pred enim tednom so jubilarca na njegovem domu obiskali in počastili predsednik in sekretar Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitner in dipl. inž. Feliks Wieser, od Zveze koroških partizanov so prišli predsednik Karl Prusnik-Gaspar in člani glavnega odbora Lipi Kolenik, Peter Kuhar, Mihi Sadolšek ter Janez Weiss in tajnica ZKP Anita Hudl, Slovensko prosvetno zvezo je zastopal podpredsednik Joško Hudl, navzoč pa je bil tudi konzul SFRJ v Celovcu Peter Zupančič. Tovariš Karl Prusnik-Gaspar je v imenu delegacije čestital tovarišu Lucu, svemu soborcu, ki je letos prejel plaketo zveznega odbora Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije. Poudaril je njegovo revolucionarno življenje in borbenost, ki jo prenaša kot prvi podpredsednik ZKP na otroke in vso svojo okolico. Zahvalil se mu je tudi za njegovo trdnost, vztrajnost in poštvalnost pri svojem delu v prid slovenski narodni skupnosti.

Stevilnim čestitkam, ki jih je prejel tovariš Luc ob svojem življenjskem jubileju, se pridružuje tudi Slovenski vestnik.

jubileju imamo prijeto dolžnost, da na kratko osvetlimo nekaj odlomkov njegovega življenja.

Ze v ljudski šoli je imel opravka s silami, ki se še danes trudijo za čim ostrije protislovensko politiko. Njegov učitelj je bil Ibounik, ki je še danes predsednik Kärntner Landsmannschaft, le s srečo se je ta učitelj izmuznil odpuštilvi od šole, ki so jo nameravali izvesti slovenski šolski očetje, zaradi njegove protislovenske politike na šoli. Kot 16-leten fant je Janez Wutte - Luc skupaj z drugimi oviral vojaške vaje Heimwehrovcov, ki so vadili pri sosedu. Samoumevno je, da se je tik pred fašistično zasedbo Avstrije udeleževal plakatnih akcij, ki so pozivali prebivalstvo naj 13. marca 1938 glasuje proti priključitvi k Nemčiji. Po fašistični zasedbi so ga kmalu poslali v „Arbeitsdienst“ v domačih krajih. Čez nekaj časa pa je moral v nemško vojsko, k talnemu osebju letalcev. Ze tukaj je zbiral moči za odpor proti fašizmu. Z drugimi avstrijskimi antifašisti je načrtoval, kako bodo zapustili nemško vojsko, poleg tega pa so imeli že tedaj dobre vezi s partizani.

Med vojaškim dopustom v rani pomladi leta 1944 se je pridružil parti-

Zaupanje pa so si partizani pridobili tudi pri prebivalstvu, tako pri slovensko-kakor tudi pri nemškogovorečem. Partizani so pomagali prebivalstvu, kjer je le šlo in jih tako lažje prepričevali o potrebi antifašistične enotnosti. Lucu in njegovim soborcem gre za sluga, da so razširili protifašistični odpor daleč proti severu in da so vezali veliko število nasprotniških vojakov. Tako so pozimi 1944/45 fašisti zmobilizirali 4 divizije, da bi popolnoma uničili partizansko skupino. Kljub velikim žrtvam — saj so od 17 partizanov le trije doživeli konec vojne — fašisti partizanov niso mogli uničiti.

Tudi po zlomu fašizma zatiranje Slovencev ni prenehalo. Angleške zasedbene sile so skupaj z domačimi fašisti zasledovali Slovence in posebno aktivne antifašiste, ki so se sedaj borili za pravičnejše narodnostne meje in za neovirano politično in kulturno delo Slovencev. V tem času so izkušeni partizani, kot so to bili Luc in drugi, morali prevzemati zaščito slovenskih zborovanj, ki so jih napadale wurfkomande, v katerih so se združevali SS-ovci, belogardisti in ustaši.

Hišo Janeza Wutteja-Luca so Angleži 23-krat preiskali in jo celo s

Zur publizistischen Behandlung eines Medienkritikers durch den Redaktionsleiter der „Kleinen Zeitung“

Das am 1. 12. 1978 von Dr. Robert Saxer an der Klagenfurter Universität gehaltene Referat über die Haltung der „Kleinen Zeitung“ zur UBW, das unter dem Titel „Stritzl & Scrinzi contra UBW“ auch in Buchform erschienen ist, hat zu einer heftigen publizistischen Auseinandersetzung zwischen Hermann Schneider von der „Kärntner Tageszeitung“ und dem Redaktionsleiter der „Kleinen Zeitung“, Heinz Stritzl, geführt.

Saxers Hauptaussage gipfelt nach gründlicher und sachlicher Textanalyse in dem schwerwiegenden Vorwurf, Stritzl habe aus erkennbaren gesellschaftspolitischen Motiven die Entdeckung des sogenannten Schleyer-Plakates zum Anlaß für eine journalistisch anfechtbare und unverfärbte Kampagne gegen die UBW im allgemeinen und gegen dort tätige Personen im besonderen ausgeweitet. Angesichts dieser Voraussetzungen fällt in den von Stritzl im Rahmen der erwähnten Kontroverse bisher verfaßten Glossen (besonders am 6. 12.) auf, daß er, anstatt zu den an ihn gerichteten Vorfällen und damit zum Buchinhalt konkret und detailliert Stellung zu nehmen, durch Nebensächlichkeiten vom Kern der eigentlichen Thematik — in der es keineswegs um geteilte Mei-

nungen über jenes Plakat geht — ablenkt und neben seiner Auseinandersetzung mit der KTZ insbesondere Dr. Saxer persönlich herabzusetzen und verächtlich zu machen versucht. Hierbei bedient er sich einer Terminologie und Schreibweise, die durch ungerechtfertigte Unterstellungen und vage, negativ konnotierbare Andeutungen gekennzeichnet ist. Vor allem aber versucht er Dr. Saxer, der in selbstverständlicher Kommunikationsbereitschaft und Freiheit von Vorurteilen wesentliche Voraussetzungen für funktionierende zwischenmenschliche Beziehungen sieht und außerdem als mehrjähriger Leiter des Katholischen Bildungswerkes Kärnten sowie als Mitglied der „Aktion Kärntner Christen für die Verständigung der Volksgruppen“ bekannt ist, durch die Einordnung in eine „Gruppe von Linkssektierern und freischwebenden Marxisten“ in der breiten Öffentlichkeit zu disqualifizieren und überdies dessen Glaubwürdigkeit und Seriosität als Medienanalytiker durch den Einsatz von Begriffen wie Unkenntnis, Unwissenheit, Un- und Halbwahrheiten in Frage zu stellen, ohne sie an Ort und Stelle zu belegen. Hier ergibt sich auch folgende notwendige Frage: Hat Herr Stritzl überhaupt schon recherchiert, wie die Legitimation Dr. Saxers, „eines Medienkritikers, der sich selbst dazu ernannt hat“, wirklich aussieht? Grundsätzlich aber verwarren sich die Unterfertigten gegen die rücksichts- und bedenkenlose publizistische Behandlung eines offenbar unbequemen Kritikers und betonen mit Nachdruck, daß man von einem an so verantwortungsvoller, mit großer publizistischer Macht ausgestatteter Stelle arbeitenden Journalisten als unabdingbare Voraussetzung Sachlichkeit und besonders auch die Fähigkeit erwarten muß, sich exakt argumentierender Kritik zu stellen und die Leserschaft der eigenen Zeitung darüber zutreffend und erschöpfend zu informieren. Dies hat Herr Stritzl bisher nicht getan.

Dr. Josef Lukan
Mag. Werner Schobel

OPOMBA UREDNIŠTVA

Gimnazijska profesorja dr. Josef Lukan v Borovljah in mag. Werner Schobel v Celovcu sta nam poslala skupen dopis s prošnjo, da ga objavimo v našem listu.

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise, ki jih prejmemo za objavo v našem listu. Pri tem izrecno poudarjamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

Nicht im Namen aller Landesbürger!

Ich, der ich die Sendung über die wirtschaftliche Lage in Südkärnten und über die Rolle des KHD's, welche dieser hier spielt, gesehen habe, distanziere mich ausdrücklich vom Protest der drei Kärntner Landesparteien gegen diesen Beitrag, gegen den ORF und gegen Klaus Gatterer! Ich protestiere dagegen, daß die drei Parteien hier im Namen der gesamten Bevölkerung Kritik üben, und möchte mich, da ich diesbezüglich anderer Auffassung bin, von dieser „Gesamtheit“ ausgeklammert wissen.

Wenn im Namen der gesamten Bevölkerung gegen etwas Protest erhoben wird, hat man sich vorher zu vergewissern, ob dies auch zutrifft. So ist mir weiters auch nicht bekannt, daß innerhalb der slowenischen Volksgruppe eine Umfrage zu diesem ORF-Beitrag gemacht wurde, die es gestatten würde, auch im Namen der Kärntner Slowenen gegen den ORF und Herrn Gatterer zu protestieren. Die Slowenen sind aber doch ein Teil der Landesbevölkerung!

Weiters entspricht es nicht den Tatsachen, daß es der ORF bzw. Herr Gatterer verabsäumt hätte, in dieser Sendung einen Kärntner Politiker zu Wort kommen zu lassen. Bgm. Lubas ist Abgeordneter zum Kärntner Landtag!

Der erwähnte Protest der drei Parteien könnte nun nach dem vorhergegangenen, gemeinsamen Auftreten gegen den KHD, wieder als Verbeugung vor diesem aufgefaßt werden, was allerdings die schon längst notwendige Kritik am Heimatdienst mehr oder weniger aufheben würde.

Guttenbrunner Junior, Kältmannsdorf

Slovensko kulturno društvo Globasnica vabi na

6. PODJUNSKI PLES

ki bo v soboto, dne 6. jan. 1979 ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici.

Igra Planinski instrumentalni kvintet s pevčema
Vs od blizu in daleč
prisrčno vabljeni!

JANEZ ŠVAJNCER

52

Pridi k potoku

Gregor Šipek je čutil tesnobo. Naselila se mu je nenadoma v čute in se mu razlezla po vsem telesu. Ze se je porodila zla slutnja: ali se je odpeljala s prijateljem? Njemu ne bo dopovedovala, da nima nikogar razen njega. Zakaj je postala tako hladna? Mora jo že prositi, da mu pokaže naklonjenost. Pridobila si ga je z lahkoto. Obletaval ga je kakor muha muholovko, da se ji ni mogel upirati. Pritegnila ga je neznan moč, naj se je otepal, kolikor je hotel, omagal je in ji priznal, da jo ima rad.

Sram ga je pomisliti, da je klečal pred njo na kolenih. Ležala na divanu, hotel se ji je približati, pa ga je zavrnila z roko. Ne, Gregor, danes ne, je rekla skoroda že odločno, da mu je ohladila vročo kri. Znašel se je v položaju, ko si je silno zaželel, da bi smel biti blizu nje. Iskal je njeno razgaljeno desnico, in ko jo je odmaknila, je zdrsil na koleno in z ustnicami lovil njeno roko.

„Kaj te moti, če potuje moja poslovođkinja v mesto? Ne boj se zanj, ne bo ti edletela na drevo. Pticka drobna sedi na veji vejici in poje pesem pesmico.“

„Ne začni še ti oponašati razneženih zaljubljenec.“ Gregor Šipek je z zamerljivim pogledom ošvrknil prodajalko. „Ne briga me, kaj imata vidva med seboj. Ja, kaj naj dam?“ Prodajalka Dora je vprašala navajeno in čakala na naročilo. Dvoje dekletc je zvedavo stalo pred prodajnim pultom in dvigalo glavič k njej. Večja je stiskala denar v pesti. Razprla jo je, spustila kovance, da so se zakotrljali po plošči, in rekla: „Čokolado.“

Dora jima je dala tablico in navrgla Gregorju Šipku: „Moj delovni dan se začne in konča enako. K meni prihajajo ljudje in prodajam jim, kar zahtevajo. Včasih doživim kako presenečenje. Ko na primer kdo kaj naroči in potem zaman

išče po žepih in ne najde denarnice. Nekako skrušeno prizna: hudiča, denarnico sem pozabil doma. Ja, kako je to mogoče. A, se že spomnim, imam jo v praznigem suknjiču. Lahko verjamem, lahko si mislim svoje. Vsak izgovor je dober, četudi ga prinese pes na repu. A ne?“

„Bogat besedni zaklad,“ je razumevajoče pritrdil Gregor Šipek. Motilo ga je, da je dekle zmeraj zavilo na stransko pot. Nikakor ne more izbežati iz nje, zakaj je Zala Merhar nenadoma odpotovala. Ali je to storila nalašč? Mar je menila, da ne bo prišel v trgovino?

Navadil se je. Stalen gost je tu med prvimi zjutraj, prihiti in vzame cigarete, v resnici pa se pokaže samo zaradi tega, da bi jo videl. Presneta ženska, je še popolnoma v njeni mreži in kakor si prizadeva, se mu ne posreči, da bi se izvlekel, niti so goste, trga jih, pa sproti nastajajo nove. Polomil ga je, da ji je priznal takoj, moral bi bil počakati, bi že nanesla priložnost, da bi ji povedal, da jo rad vidi. Nepredvidnost se še nikoli ni obrestovala.

„Ja, zvečer sem pa tudi zbita, da se komaj držim na nogah. Nekateri si mislijo, da se mi dobro godi. Kar nekako nevoščljivo namigujejo, da imam fino službo. Na toplem in suhem si, pravijo, jaz pa kar naprej hodim po dreku.“

„Blatu,“ jo je z vzgojnim tonom dopolnil. „Dora, kaj ti praviš? Saj se lahko pogovoriva, a ne? Se zmeraj ne vem, kdo ti je pravzaprav povedal, da sem jaz, kako bi rekel, navezan na Zalo Merhar. Se tudi tebi zdi, da se mi že na zunaj pozna, ali si samo kar tako navrgla, da bi me podražila. Znam se naježiti. Lahko se boš še kdaj prepričala na lastne oči.“

Prodajalka Dora se je muzala in spreminjala barvo. „Naj ti bo, če že hočeš vedeti. Dolge mi je poklepetal.“

Gregor Šipek se je zavrtel na peti. „Jasno, kdo pa drug! Ziva pošta. Pa se nikakor ne spomnim, da bi se bil z njim pogovarjal o Zali. Če se ne motim, jo je omenil. Ampak mimogrede. Pogovarjala sva se o poklicih, pa sva prišla do trgovca. Njemu se toži po čistem poklicu in bi se rad rešil delavnice. Vsak dan si umaže roke, to je točno. Kaj pa dimnikar? Poglej Privškovega Mirka! Zobje se mu belijo kot zamorcu. Črn je po obrazu in po rokah. Na noge mu ne gledam, ker

jih skriva v nogavicah. Obleka Črna. Kaj ti praviš, ali je črno tudi njegovo srce?“

Dori je šlo na smeh.

„Ni smešno. Prekleta resno mislim. Zakaj ne bi tudi črno srce lahko črno ljubilo? Imamo črni humor, črne gradnje, črno klanje živine. Domnevam, da obstaja tudi možnost, da bi lahko imeli črno srce.“

„Možno. Nikar takoj ne zanikaj. Morda sem eden izmed tistih, ki sodi na to področje. Nikdar nisem ljubil nobenega dekleta.“

„Ne pravi mi tega, ko veš, da ti ne verjamem. Okoli tebe je polno deklet. Roko iztegneš in že se te primejo. Zinka, Dragica, Helena, Štefka, Metka, Nada in kaj jaz vem, katera še.“

Gregor Šipek se je zazrl v Doro in se s komolcem poslonil na prodajni pult. „Zdrdrala si, kakor da si se njihova ime n učila na pamet. Dora, hudo se motiš. Z njimi nisem imel ničesar.“

„Še ne. Seveda ne, ker si se zagledal v gospo Zalo.“

„Kam je šla? Kako si že rekla? Mesto je veliko, gotovo se ni peljala na živilski trg.“

„Na občino ko referentno za trgovino in preskrbo. Zakaj pa ti ne bi povedala, to ja ni nobena skrivnost. Kaj te je presenetilo? Ali nisi še nikoli slišal, da trgovce kdaj pa kdaj odide tudi na občino? Si pa tudi posrečen! Ne boš vzal cigaret?“

Gregor Šipek je pospravil škatlico in zamišljeno odprl vrata. Postal je, okleval in čez ramo rekel: „Bodi v redu, Dora. Saj bom še prišel k tebi. Tisto med mano in Zalo si pretiravala. Reci Dolfetu, naj ga bo sram, da opravlja prijatelja.“ Pokazal je nase in spustil kljuko.

Po končanem pouku se je spet oglašil. Pomolil je glavo v trgovino, pogledal po prostoru in namignil na blagajno. „Zale še vedno ni nazaj?“

Prodajalka Dora je odkimala. „Ni je še. Saj mi je rekla, da naj kar sama lepo gospodarim in pazim, da se ne bom ušela v račun. Ne bom se zmotila. Zapišem si sproti, kaj prodam in koliko iztržim. Danes je bilo naporno. Ko si odšel, so se kar naprej odpirala vrata. Morali so počakati, nimam več kot

Knjiga najboljši prijatelj

Govorjena ali tiskana beseda. Katera je močnejša? Ohranili sta se obe tako na primer radio in časnik. Ko se je radiu pridružila še televizija, se je marsikateri založnik prestrašil, no, zdaj pa je res po nas. Niti gledališče se ni dalo povsem iztisniti od kina, oziroma filma, ne od televizije in še pred dnevi smo nekje brali kako bodo za graditev gledališča v nekem manjšem mestecu potrošili več milijonov šil.

Danes živimo res naglo in včasih bi se človek skoraj vdal obupu nad površnostjo in plitkostjo, ki jo prinaša „tempo“. Toda navsezadnje se le pokaže, da si tudi današnji človek zaželi ven iz vrtinca prav zaradi te nove prav blazne hitrosti življenja in bi rad obstal in razmišljal, a tudi sam svobodno izbiral...

Tedaj ima tiskana beseda, pa naj bo časnik ali knjiga prednost. Sam si jo boš izbral, z vsebino, ki bo ustrezala tvojemu razpoloženju in času, bridkemu ali veselemu, ki ga doživljaš, in ustrezno svojim nazorom. Iz nje boš prebral, kolikor se ti bo zljubilo ali ti bo čas dopuščal, celo poglavje ali samo nekaj strani. Pri tehtnejših stavkih boš razmišljal, kolikor se ti bo zdelo potrebno in ne boš prisiljen drveti za napovedovalcem ali predavateljem na televiziji.

Ne pravijo zaman, da je knjiga dober prijatelj. Spremlja te na sprehodu po gmajni, po mehkih livadah in ob jezerih. Na sprehod ti

Drobni nasveti

- Posoda z medom naj bo vedno dobro zaprta, da ne bi med izgubil vonja, postal vlažen in voden.
- Preden poslikate sobo, pregledajte vsa električna stikala, vzdane vtičnice in žice ter jih po potrebi popravite.

je ni treba niti povabiti in tudi ne biti v strahu, da bo morda odbila ali zamudila in boš moral čakati nanjo. Kar vzameš jo s seboj pa tudi odložiš, ako hočeš ostati sam sredi narave med nebom in zemljo.

V resnici blagrujem tiste, ki jim čas dopušča, da lahko berejo knjige, ne samo v „tempo“ napisanih in natiskanih časnikih. Ako prispe v uredništvo zavoj s knjigo, se ti zazdi, da se približujejo prazniki in z njimi duhovni odmor; takšno razpoloženje te objame verjetno, ker sodi k praznikom, posebno k zimskim prav knjiga. Res škoda, da jo moraš oddati v recenzijo poklicanemu in da je sam ne utegneš prebrati. Če je poleg vsega beseda tiskana na lepem papirju in knjiga lepo vezana, ali si moreš misliti lepše darilo za praznike ali za god?

Ni zaman zapisal nekdo, da človek z živci, ki mu jih današnja doba tako napne, da bi se najraje razpočili kakor uranov atom, včasih zahrepeni po knjigi in miru, ki mu ga prinaša, kakor srna po čisti studenčnici.

-lb-

Bronhialna astma - naduha

Bronhialna astma ali naduha je zelo pogosto obolenje v otroški dobi. Je tipičen primer alergične bolezni. Očitno postaja iz leta v leto pogostejša, kar velja sploh za vse alergične manifestacije. Alergija je preobčutljivost organizma na tuje snovi, ki vdrejo v telo skozi dihalo, prebavila, po krvi ali skozi kožo, lahko pa celo nastajajo v organizmu samem. Te tuje snovi so beljakovinskega ali nebeljakovinskega izvora in jih imenujemo alergeni.

Alergeni sprožajo v organizmu nastanek protiteles. Alergična reakcija pa je posledica medsebojnega srečanja med alergenom in protitelesi. Glede na to, v katerem organu pride do tega srečanja, ločimo najrazličnejše alergične manifestacije kot npr. kožne, prebavne, na dihalih, obtočilnih itd.

Alergenov je v človekovem okolju zelo veliko. Zaradi boljše preglednosti bi jih lahko razdelili v tri skupine:

■ v alergene, ki prihajajo v telo skozi dihalo — cvetni prah, hišni prah, živalska dlaka, perje, lasje itd.

■ v alergene, ki prihajajo skozi prebavila — meso, jajca, banane, jagode, mleko itd.

■ v alergene, ki delujejo skozi kožo — volna, umetna vlakna, kozmetična sredstva, detergenti itd.

Alergeni pa so lahko tudi različna cepiva in zaščitni serumi, zdravila, pa tudi bakterije in paraziti.

Pri iskanju alergena si lahko precej pomagamo s podrobnim izpraševanjem bolnika (anamnezo), v nejasnih primerih pa se lahko poslužimo raznih kožnih testov. Nekoliko nevarnejši je poskus provokacije, kar pomeni, da otroka za krajši čas izpostavimo delovanju alergena, ki ga preiskujemo.

DEDNOST IN SPOL

Alergični mehanizem je osnovni vzročni faktor pri naduhi, ni pa edini. Brez dvoma igrajo pomembno vlogo tudi razne ponavljajoče se infekcije, zlasti v zgornjih dihalih, psihični in klimatski dejavniki, vplivi okolja, hormonalne motnje, ne smemo pa zanemariti tudi dednega nagnjenja. Dednost vpliva kar pri 60—70 odstotkih astmatičnih bolnikov. V 50 odstotkih najdemo še druge znake alergične preobčutljivosti, zlasti v obliki ekcema v zgodnji otroški dobi. Dečki obolevajo pogosteje, in sicer je kar dve tretjini bolnikov moškega spola. Najpogosteje se začenja naduha med 2. in 3. letom, čisto pa že pri dojenčku.

Otroška astma se pojavlja v treh glavnih oblikah. In sicer kot astmatičen bronhitis, astmatičen kašelj, ki ga često zamenjamo z oslovskim kašljem, ali pa pod sliko pravega astmatičnega napada. Predvsem ima otrok težave pri izdihavanju zraka, zato zrak zastaja v pljučnih mehurčkih, prsni koš je napihnjen, sodčast, rebrna loka sta izbočena. Med samim napadom je otrok prestrašen, nemiren, se duši, dražeče kašlja, često v obraz pomodri. Tak napad traja nekaj ur, lahko pa tudi nekaj dni. Pogosto se pridruži še infekcija, kar ima za posledico dvig temperature.

KAJ VPLIVA NA BOLEZEN

Razumljivo je, da je tak napad zelo dramatičen za vso okolico. Otroka tako stanje lahko

močno zdela, zlasti, če so napadi pogosti in se pojavljajo ponoči. Tudi v času ko je otrok brez napadov, njegov dihalni sistem ne prenese večjih naporov in se otrok hitreje zaduha in utruje. Pogosto se bolezen poslabša ob spremembah vremena. Predvsem vse vremenske spremembe, ki omogočajo kondenzacijo alergenov v zraku (megla, vlaga), kvarno vplivajo na samo obolenje. Sprememba vremena pa tudi vpliva na otrokov živčni sistem, na izločanje hormonov in na njegovo razpoloženje. Tudi letni časi igrajo določeno vlogo. Pri otroku, ki je občutljiv na cvetni prah, bo kritično obdobje spomladi in poleti, obratno pa bodo napadi pogostejši v hladnih mesecih pri tistih bolnikih, pri katerih je sprožilni faktor infekcijski.

Civilizacija s svojo industrializacijo in onesnaženjem okolja ima brez dvoma svojo vlogo pri tem, da so alergične bolezni vedno pogostejše. Saj je zrak v naših mestih včasih tako zaščen z različnimi strupenimi plini in z odpadnimi delci, da še zdravemu človeku ne da dihati. Posebno vlogo pri pojavu astme imajo psihični faktorji, ki pa se pogosto zanemarijo. Pogosto so astmatiki po naravi občutljivi, živčno labilni otroci s pomankanjem zaupanja vase. Če živi tak otrok v nervoznem okolju, kjer vsi, z njim vred, trepetajo pred vsakim napadom, je razumljivo v stalni notranji napetosti.

Posebno velja to za edinčke, ki so že tako deležni pretirane pozornosti. Pa tudi če je v družini več otrok, zavzema mali bolnik zaradi svoje bolezni posebno mesto. Pogosto prihaja zaradi tega s svojimi brati v konflikte, kar rado sproži napad. Nesporazumi, pomanjkanje

Meso, ribe in jajca

Meso, ribe in jajca vsebujejo večjo količino visokovredne hranljive snovi — beljakovin.

Poleg beljakovin vsebuje meso tudi maščobe, katerih količina je pri posameznih vrstah mesa zelo različna. Tolšče mesu povečujejo kalorijsko vrednost. Pusto goveje meso ima manj kot 200 kalorij, srednje mastno 250 do 280 kalorij, mastno okoli 350. Važnejša kot količina kalorij je količina beljakovin, zato ima pusto meso večjo vrednost.

V mesu je od 70 do 80 % vode, beljakovin je od 20 do 25 %, količina maščob pa je zelo spremenljiva. Meso ima še nekatere druge snovi in nekaj vitaminov. Največje količine vitaminov najdemo v drobovini, pri tem prednjačijo jetra, kjer je veliko vitaminov A in D.

Pri kuhanju in pečenju izgubi meso velik del vode, zato se zelo skrči. Pri kuhanju preidejo nekateri mesni izvlečki v vodo in tako dobimo juho. Hranljiva vrednost juh je majhna, saj ostane v vodi komaj 6 % celotne vsebine mesa. Od tega se polovica beljakovin strdi in jo kot sivo peno tudi odstranimo. Toda v juhah ostane precej mesnih izvlečkov, ki vplivajo na prebavne žleze in tako z okusom in vonjem povečujejo tek. Juhe so torej pomembne kot predjed k ostalim jedem, same pa nas ne morejo nahraniti.

Ribe imajo enakovredne beljakovine kot ostalo meso, in v večini primerov precej manj tolšč in večje količine vode; prav zaradi tega so ribe tudi lahko prebavljive. Ribje meso je zelo priporočljivo tudi zato, ker vsebuje veliko kalcija, vitamina B in joda.

Jajca prištevamo k živilom, ki imajo visoko biološko vrednost in odigravajo veliko vlogo posebno pri prehrani otrok in bolnikov. Seveda si tudi veliko jedi za zdrave ljudi ne moremo zamisliti brez njih.

V jajčnem beljaku je veliko beljakovin, ki so po njem tudi dobile svoje ime. V rumenjaku je več maščob, zato ima rumenjak tudi večjo kalorično vrednost kot beljak. V rumenjaku so še mineralne snovi (največ kalcija in železa) in vitamini: A, B₁ in D.

dvoje rok, a ne? Čakaj malo, Gregor. Nekateri ljudje so sitni, da bi jih najraje brcnila v rit.“

„Dora! Kje si pustila oljko?“
„Pa v zadnji del, da boš lahko kandidiral za svetnika. Meni je vseeno. Stojijo in čakajo. Zupniška kuharica Zefa se je kar topila od veselja, da je lahko povedala novico. Po tejle čobodri sem videla sledove korakov, je rekla in sopihala. Sla sem po stopalih in prišla na pokopališče. Dora, pomisi, spomenik Kajzarjeve Magde ima pozlačene črke. Dve svečki na njenem grobu sta skoraj dogoreli. Komaj sem ju prižgala, ker se voda še ne brati z voskom. Pred grobom so se koraki obrnili in sled čevljev je peljala nazaj.“

Gumaste podplate je nosil na čevljih. Tu in tam mu je drselo, ker so se sledi raztegnile. Dvakrat se je pošteno zapeljal in obsedel na tleh, ker so se na vse strani videli prsti od rok. Ja, ja, ljudje, povem vam, Zefa je žarela, da se je nabral grozd poslušalcev, nekdo ne more pozabiti na Kajzarjevo Magdo. Peče ga vest in zato prihaja na njen grob, da bi si izprosil odpuščanje.

Lahko da je bil pri njej nekdanji zapeljivec. Nočem omeniti njegovega imena. Še na onem svetu ga bodo peklenščki obračali v kotlu in mu podkurili, preden se mu bo duša sčistila. Zato pa pravim, ostanimo poštenjaki in ne skrunimo ne božjega imena in ne ženskega telesa. Poravnala si je spodrecano krilo in predirljivo pogledala po zbranih, kakor da preži, ali se ne bo kdo drznil in in ji storil silo.

Ni bilo niti najmanjše nevarnosti. Moški so jo zmeraj pustili, da je po mili volji lahko klečala v cerkvi, ovijala svetnike in angele s suhimi rožami in brisala z njih prah.“

Gregor Šipek je spustil kljuko na vratih in se vrnil v prodajalno. „Zanimivo. Le kdo je pozlatil črke na Magdinem spomeniku? Nastal je problem, a ne? To točko naj bi dal hišni svet na dnevni red! Bodi prepričana, da ne bi zamudil niti minute. Še sam bi sodeloval v razpravi. Gotovo bi razdrli marsikatero pametno. Ugibali bi lahko in že s tem bi porabili mnogo časa. Na občino pa bi predsednik Franc Firnež lahko poslal debelo pismo in razčlenil naše oglašanje...“

Ne maram se sukati okoli malenkosti. Hočem zapletenosti, da še sam pomagam nejasnosti...“

Tu so zlate, no ja pozlačene, črke na spomeniku in dve na pol dogoreli svečki pa stopinje neznanca. Snežni človek zanesljivo ni bil, ker se mu ne ljubi priti tako daleč k nam na pokopališče. Ideja je odlična. Spomnil sem se ga, da sem mrha. Ravnatelj mi je pripovedoval zgodbo o Kajzarjevi Magdi. Tako mi je postala zagonetna in obenem tudi zanimiva, da sem si rekel: fant napočil je čas, da odideš tja in si pogledaš njene ostanke.“

„Gregor, pazi, da ne boš sam postal ostanek. Tako grdo se ne govori o umrlih, četudi si sami vzamejo življenje.“

„Ali je bila farovška kuharica Zefa danes na pokopališču?“

Prodajalka Dora je pokimala.

„Prav danes? Brrr!“ Šipku je odplaval pogled skoz okno na cesto, kjer so ležale zaplate snega med lužami vode. „Komaj sem se prebil do sem, pa naj bi šel še na pokopališče. Nak, sem že preložil na primernejši dan. Počakal bom do pomladi. Ali ni takrat najlepše? Drevesa v cvetju, rože na vrtovih.“

„V srcu pa ljubezen.“ Dora je požugala s prstom. „Ti jo že okušaš.“

„S kom pa?“

Prodajalka je razprla roki, ki so jima izprožena palca kazala v strop.

„Že razumem. Pričakuješ samo še to, da bom tudi pred tabo padel na kolena in ti rekel: Dora, bodi moja!“

„Hihih! Ptiček se je ujel! Gregor je že v mreži!“

„Dora...“ Šipkov glas je uglasil Dolfetov moped, ki je ropotal, da je šlo v ušesa.

„Pokazal se je kakor naročen,“ je zadovoljno rekla prodajalka Dora. „Sam ti bo lahko še kaj povedal, kar te zanima.“

„Pa sem tu,“ se je pojoče oglašil mehanik Dolfe in steval kapo pred sabo. „Hudičevo se je napila. Ima dosti več v sebi kot jaz. O, Dora, koga pa imaš v gosteh! Ti, Gregor, da

je ne zapeljuješ? Ali mi hodiš v zelje? Snel bom puško s klina in ti poslal šebre, da te bo zasrbelo med rebri.“

Prodajalka Dora je bušnila v smeh. „Sam angel varuh te je prinesel. Potrebna sem smeha. Od jutra do noči moram gledati te dolgočasne obraze. Če jim povem karkoli veselega, se še bolj namrgodijo.“

„Misliš tudi na tegale tu?“ Dolfe je pokazal na mladega učiteja. Prožil mu je roko. „Ti si z menoj vred nesrečna duša. Dora, daj mi stol, da si odpočijejo moje načete kosti.“ Potipal se je pod hrbtom. „Moja rit pa sedež na mojem mopedu se kar naprej kregata, čeprav sta vsak dan skupaj.“

„Nisem te razumel,“ je odujeno rekel Gregor Šipek.

„Zulje je dobil na riti, pravi,“ je sproščeno pripomnila Dora.

Gregor Šipek je iztegnil vrat in se modro podržal.

„Mi smo navajeni govoriti po domače, a ne, Dora?“

„Zato imamo jezike.“

„Dolfe,“ Gregor Šipek je s prsti levice zajel brado. „zakaj sem jaz s tabo vred nesrečna duša? Izražaj se natančno in nikar ne meči besed zaradi lepšega. Da se, na primer, oglasiš in poveš, kar v tem primeru ni bistveno. Toliko se že poznamo, da se lahko pogovorimo. Tudi zaupno.“

Dolfe je potrkal s konicami obeh čevljev po tleh in nejevoljno rekel: „Ni tako preprosto, kakor si misliš. Ljubše bi mi bilo, ko bi bil danes ostal doma. Usekal bi si plavega, jutri pa bi se mojstru Perku izgovoril, da me je bolel trebuh. To še najbolj vžge. Z varilnim aparatom me ne pri presvetlil kot z rentgenom v bolnišnici. Pravzaprav ni bilo nič posebnega. V mestu so ulice polne, to tako več. Srečam znane in neznanne obraze. Vseh ne morem poznati. Spoznal pa sem takoj Zalin obraz. To je tisto, kar se mi zdi noro.“

„Poklicali so jo na občino,“ je naglo navrgla prodajalka Dora.

„Če je bila ona na občini, sem jaz laški petelin.“ Dolfe je potegnul iz žepa škatlico cigaret in velikodušno ponudil Šipku. „Kadiva, da naju bo zagrnil dim. Je tako bolje, da naju nihče ne vidi.“

(Dalje v prihodnji številki)

Slovani v Avstriji iz vidika krajevnih imen

(Univ. doc. dr. Otto Kronsteiner, Dunaj)

II. Zopet segam na področje arheologije. Okoli Dunaja so v zadnjih letih izkopali ogromno število obrskih grobišč. Najdene predmete označujejo arheologi kot obrske. Imenoslovje pa je pokazalo, da se ravno tam pojavljajo sama slovanska krajevna imena. Načrti teh naselbin ob prometno važnih točkah kažejo posebno polkrožno razporeditev. Če pregledamo posamezne tipe imen in sicer imenskega tipa na -iki (danes slov. -iče) v pove-

slj povsem nerešen problem. Hrvati v Alpah so torej obrska vojaška organizacija, ki je govorila slovansko. Zopet drugo področje v Nižji Avstriji v dolini Kremse so arheologi proglasili za „deželo Rugijcev“. Rugijci so bili prvotno germansko plemo. Zopet pa je imenoslovje pokazalo, da so ravno tam, kjer so arheologi in zgodovinarji lokalizirali Rugijce, slovanska imena posebno pogosta. Iz tega moramo pravtako sklepati, da gre za poslovanjene Germane. S tem

seljevanje narodov (migratio populorum) nikakor ni bila selitev celih narodov, temveč v najboljšem primeru le selitev manjših, vojaško dobro organiziranih skupin, ki so zelo pogosto sprejemale jezik obvladanih, kot to dokazujejo primeri skandinavskih Rusov, Obrov in Bolgarov iz skupine turkoveških jezikov ter nekaterih germanskih plemen na Češkem in Moravskem.

Tudi antično krščanstvo v alpskem prostoru je na enak način preživelo preseljevanje narodov. Druga irsko-frankovska misijonska faza iz Salzburga je zavestno navezala na ta stara jedra, čeprav je prišlo seveda tudi do ustanovitve novih. Zelo zanimivo je v tem pogledu navezovanje besede za cerkev v slovaško-češkem prostoru (kostel, koscio) na latinsko obliko castellum ter druge podobne oblike.

Če potemtakem za Koroško trdijo, da je romanska tradicija izumrla, da sploh ne obstaja nobenih romanskih imen, je treba tako trditev s strani imenoslovja popraviti. Ne vemo namreč, kako močna je bila dejansko romanizacija jezika. Zagotovo pa vemo, da v tistem času niso nastajala skoraj nobena nova romanska imena kot bi bila n. pr. aquae, aqua viva, ad pontem, locus felcis ipd., da torej tudi niso mogla izumreti. Latinskih pisanih oblik domačih, povečini keltskih imen vendar niso izgovarjali. Če bi torej za časa Rimljanov prisotno prebivalstvo zbežalo pred Slovani in Obri in se povsem izselilo, od koga bi mogli Slovani in pozneje Bajuvarci zvedeti za stara imena, ko pa tedaj vendar niso poznali krajevnih napisov?

Ime „Kärnten“ samo priča nedvoumno za konkinuiteto. Ni v nobeni zvezi z latinsko obliko carus (drag), kot to razlaga Glosar koroških krajevnih imen, kar bi bilo dandanes za turistično reklamo gotovo bolj učinkovito, temveč od starega korena *kar/*ker, kar pomeni, skala, kot ga srečujemo tudi v imenih Carnia, Krain/Kranj in je tudi v slovenski obliki čer/čeri še živ.

Pravtako kot dokazuje prevzemanje mnogih starih predslovenskih imen stike Slovanov s starejšim prebivalstvom, pravtako nam izpričuje prevzemanje slovanskih imen v jezik Bajuvarcev stike med prodirajočimi Bajuvarci in Slovani. Dejstvo, da ne obstaja nobeno slovansko ime, ki bi bilo naredilo isti glasovni premik kot visokonemščina (n. pr. Arelapa-Erlauf, Terriolis-Zirl, Lentia-Linz),

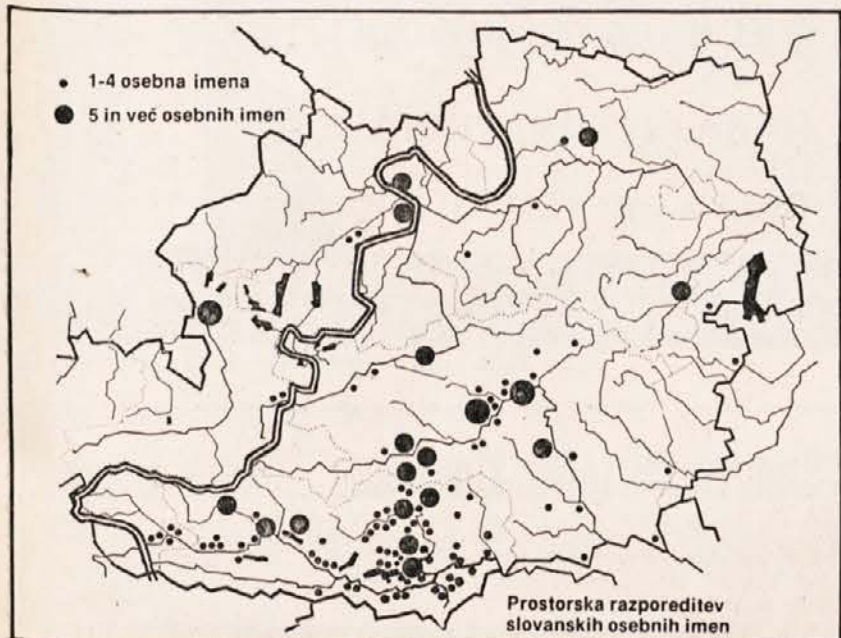
kažejo zamenjave zvočnikov (likvidameteze) kot Palten (balta), Perschling (berzonika); ta imena imajo še praslovanski a namesto mlajšega o kot n. pr. Garsten (gora); pravtako podajajo slovanski B s črko p kot Pyhrn (brdina), Pöllitz (Belica), Pielach (Bela); imajo še starejšo pripono imen voda na -ika kot Raming (Rubonika), Piesting (Peskönika), Liesing (Lesknika), Sarming (Zabonika); ki imajo še končnico -iki poimenovanja po prebivalcih kot Radweg (Radoviki), Fanning (Banoviki), Meiselding (Myslotiki); ki imajo za praslovanski *tj refleks kj kot Pöckau (Pekjach).

Drugi mlajši plasti pripadajo imena, ki so jih ponemčili pozneje v 10. in 11. stoletju. Ta imena kažejo likvidameteze kot Flattnitz (Blatnica), Treffling (Trebönika); ta imajo že oziroma preglášeno ö za starinski a kot Göritz (gorica), Pöllau (poljana), Zmolling (Smolöniki); ki podajajo slovanski B s črko f kot Vella (Bela), Feistritz (Bystrica), Frenz (Brodönica), ki imajo sufiks (pripono) -ica namesto starejšega -ika kot Gafrenz (Jablänica), Reifnitz (Rybönica); ki podajajo praslovanski *tj kot č ali c, kar hkrati tvori razločnico do češko-slovaškega jezikovnega prostora kot Flatschach (Blačach), Pötschach (Brodjane).

Če vrišemo te kronološko razporejene plasti na zemljevid, pridemo — kar zadeva naseljitveno zgodovino — do spoznanja, da je možno ugotoviti predvsem v Gornji Avstriji in Nižji Avstriji, na Koroškem in Štajerskem do leta 900 ponemčenje vzdolž najvažnejših prometnih poti; nadalje, da se pojavlja druga plast v Gornji in Nižji Avstriji samo še posamezno v stranskih dolinah, dočim je na Koroškem in Štajerskem še precej pogosta. Najstarejše ponemčene oblike najdemo torej ob Donavi, ob cesti preko Pyhrna, v dolini Anize, ob rekah Palten in Liesing ter ob prehodu Šentvid-Trg-Beljak.

Tretjo, mlajšo plast zopet najdemo v severnem Mühlviertlu in v Waldviertlu, ki kaže v jezikovno-geografskem oziru že staročeške značilnosti kot Flanzitz (blana), Zwettl (svetly).

Tako tretjo mlajšo plast srečavamo tudi na Koroškem, katero šele pravzaprav moremo označiti kot pravo slovansko. Ta imena so ponemčili v večjem obsegu sploh šele v 14. stoletju ali pa sploh ne več. Na Koroškem imamo več primerov večkratnega ponemčenja istega imena. Pri tem pojavu je obveljala dostikrat starejša oblika, dostikrat mlajša. V primeru Pöckau (1238 Pecchach) se je uveljavila stara oblika *Peckjach in ne *Pečach, kar bi bilo pričakovati na podlagi današnje slovanske oblike Peče. V primeru Hochosterwitz se je uveljavila mlajša ponemčena oblika Ostravica in ne stara *Astarvica, pravtako v primeru Loibl mlajša za Loibl za Ljubelj in ne starejša ponemčena oblika *Leufl. V primeru Go-

Prostorska razporeditev slovanskih osebnih imen

zavi z osebnim imenom kot n. pr. Radweg, Knasweg, Pisweg, spoznamo, da so bile naselbine ob važnih prometnih točkah načrtno razporejene na enak način in da najdemo v središču vedno kraj, ki je poimenovan po banu kot n. pr. Fohnsdorf in Fanning. In ravno na teh mestih navajajo listine tudi „Hrvate“ v raznih oblikah.

Iz tega nedvoumno sledi, da imamo opraviti z obrskimi obrambnimi naselbinami (okoliši), da pa so ti obrski vojščaki govorili slovansko. Koncem konca moremo izvajati ime „hrvat“, ki ga doslej iz slovanskega ni bilo možno razločiti, iz obrskega **charvata**, kar pomeni svobodni borec. Na ta način se je dalo s pomočjo arheologije in imenoslovja rešiti do-

bi se usklajalo tudi izražanje takozvanega Rafelštetskega carinskega pravilnika, ki navaja pojem **sclavi de Rugis**. Da so obstojala taka poslovanjena germanska plemena, dokazujejo tudi Dudlebi, ki se pojavljajo tu in tam na južnem Češkem. Izvajamo jih namreč iz germ. daudleibi.

Vse to nam kaže zelo nazorno, da je treba jasno razlikovati med arheološkimi in jezikoslovnimi pojmi. Nikakor ni bil vsak, ki je nosil germanski nakit, tudi že v jezikovnem pogledu German, nasprotno pa tudi ni pripadal Slovan, ki je nosil obrska oblačila ali jahal konja, tudi jezikovno Obrom. To je treba upoštevati tudi, kadar je govora o Ketlaški kulturi oziroma karantanskih najdbah.

Kako daleč so prodrli Slovani proti zapadu?

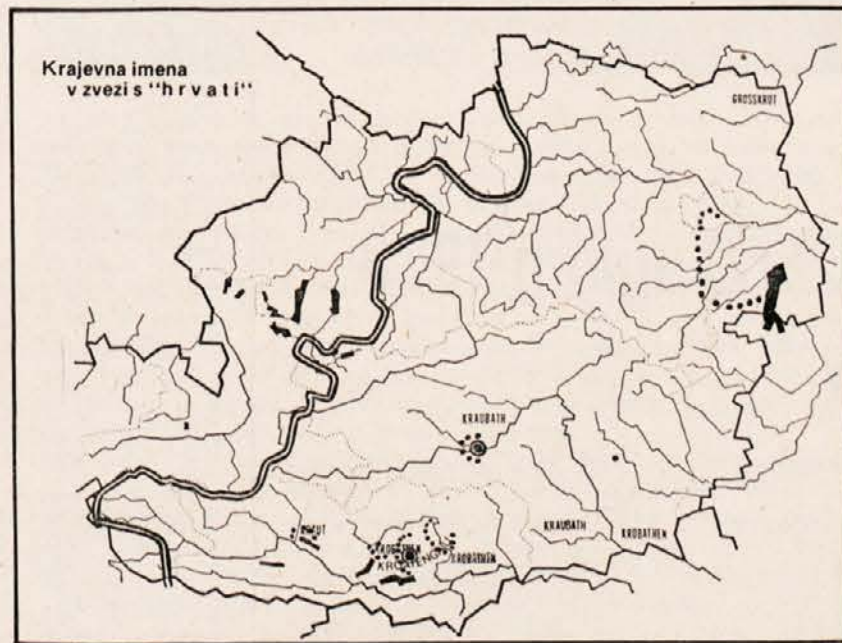
Na podlagi toponimov nam je uspelo določiti črto, ki poteka od Vzhodne Tirolske in sicer od kraja Assling (+asenika) v Pustertalu (pusta dolina), kjer se že 611 omenja **terminus Baiocariorum** (meja Bajuvarcev), preko grebenov Tur, po Lungavu navzgor v dolino Anize, vzdolž reke Mandling v pokrajino Ischl, vzdolž Mrtvega gorovja v pokrajino Windischgarsten, vzdolž rek Kremse in Anize do Donave. V prostoru rimskih kastelov Linz-Wels-Lorch ni bilo Slovanov. V Mühlviertlu tvori mejo reka Rodl napram nekdanj obsežnim gozdnim področjem. To je seveda samo približna miselna črta. Ne pomeni, da bi vzhodno od nje prebivali izključno samo Slovani, četudi imenujejo listine to področje **provincia Sclavorum vel Avarorum** (dežela Slovanov ali Obrov).

V primeru Gornje Avstrije se je dalo na podlagi dveh zemljevidov točno rekonstruirati bajuvarsko in slovansko naseljitveno področje (primerjaj zemljevid nemških imen naselij na -heim oziroma zemljevid slovanskih krajevnih in ledinskih imen v Gornji Avstriji). Točno tam, kjer preneha nemški tip imen na -heim, začnejo slovanska imena. Gostoto slovanske naselitve bo možno s pomočjo krajevnih imen določiti še natančneje. Doslej je znano, da je morala biti slovanska naselitev okoli Windischgarstena v Gornji Avstriji, v dolini Kremse v Nižji Avstriji, južno od Dunaja tja do Semmeringa, na področju Mure-Murice in končno

na južnem Štajerskem in na Koroškem precej gosta, kar jasno dokazuje tudi zemljevid „Prostorske razporeditve slovanskih osebnih imen“.

Da v teh pokrajinah niso bivali samo Slovani, temveč skupno z ostanki germanskega in/ali keltsko-romanskega starejšega prebivalstva, nam pravtako jasno pričajo imena. Izelitev romanskega oziroma romaniziranega prebivalstva južno od donavskega limesa je mit, ki sloni na nekoliko nejasnem sporočilu v Vita Severini (življenjepis sv. Severina). Prevzemanje številnih starih krajevnih imen po Slovanih moremo razložiti samo tedaj, če so Slovani ta imena dejansko slišali iz ust starejšega prebivalstva in to je spet samo možno v dobi diglosije t. j. dvojezičnosti kot n. pr. Lafnitz iz Albantia, Malta iz Malonta, Lieser iz Lisera, Drau iz Dravus, Maglern iz Meclaria, Gurk iz Corcoras, Jaun iz Juena, Celovec-Klagenfurt iz Aquilavicum in mnogi drugi primeri.

Problem kontinuitete se kaže po današnjem stanju znanja — pri tem je ravno imenoslovje prispevalo bistvene in najbolj tehtne dokaze — v tem, da je skoraj povsod v Evropi in tako tudi v Avstriji (z zelo redkimi izjemami) podeželsko prebivalstvo obdelovalo zemljo, živelo od sadov svojega dela ter bilo v glavnem tudi ustaljeno na gotovem področju, četudi je prav isto, na zemljo navezano prebivalstvo v teku časa večkrat zamenjalo svoj jezik. Takozvano pre-

nam omogoča, da pripišemo te prve kontakte nagrobo v dobo od 6. do 8. stoletja.

Vprašanje ponemčenja je zanimivo tudi zato, ker nam približno nakaže čas, kako dolgo so v gotovih predelih še slovansko govorili. Čim pozneje je bilo kako ime ponemčeno, tem dalj je morala trajati slovanska govorica na dotičnem področju.

V glavnem razlikujemo dve časovni plasti ponemčenja. K prvi plasti imen, ki je bila ponemčena približno do leta 900, spadajo imena, ki še ne

ritschach mlajša s slovenskim naglasom in ne starejša s premeščenim naglasom ter preglášanim ö kot v primeru Görttschach.

Na tej podlagi moremo ugotoviti različne pasove ponemčenja, ki pojasnjujejo proces postopnega nazadovanja jezikovne meje proti jugu. Žal je to za Koroško še vse premalo natančno raziskano. Vsekakor pa je znano, da se nahajajo taka pozna ponemčenja na splošno znotraj meja današnjega dvojezičnega ozemlja.

(Se nadaljuje)

TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 5. 1.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Zabavna glasba — Spominjamo se.
SOBOTA, 6. 1.: 7.05 Praznična oddaja.
NEDELJA, 7. 1.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.
PONEDELJEK, 8. 1.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Iz ljudstva za ljudstvo (na obisku pri Mihi Jerlichu, p. d. Skutlu v Lepeni, II. del).
TOREK, 9. 1.: 9.30 Land an der Drau — Dežela ob Dravi — 14.10 Celovski radijski dnevnik — Šport — Otraci, poslušajte!
SREDA, 10. 1.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Veseli val.
ČETRTEK, 11. 1.: 14.10 Celovski radijski dnevnik — Glasbeni mojstri.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 5. 1.: 9.00 TV v šoli — 17.10 Poročila — 17.20 Zvečernice iz Rezije — 17.35 Mathis — 17.55 Domači ansambli — 18.25 Obzornik — 18.35 Ogrožena dediščina — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Kar bo, pa bo — 21.05 Avtostopar — 22.15 Dnevnik — 22.30 625 — 22.50 Jazz na ekranu.
SOBOTA, 6. 1.: 8.00 Poročila — 8.05 Stare japonske pravljice — 8.20 Z besedo in sliko — 8.35 Babičin vnuček — 9.05 Pisani svet — 9.45 Dokumentarna oddaja — 625 — Noči in dnevi — 12.25 Bischofshofen: smučarski skoki — Poročila — Povest o ljubezni — 17.00 Košarka Radnički : Cibona — 18.35 Naš kraj — 18.45 Očka, dragi očka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Manon — 21.05 Okus po uspehu — Dnevnik.

NEDELJA, 7. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za nedeljsko dobro jutro — 9.35 Beograjske povesti — 10.35 Čebelica Maja — 11.00 Jossy postane Indijanec — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 15.10 Okrogli svet — 15.25 Perry Como in havajske melodije — 16.10 Dosje našega časa — 17.10 Športna poročila — 17.15 Dopisani — 17.35 Poročila — 17.40 Imeti ali ne imeti — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Sirene opoldne — 21.00 Zelena maternica — 21.30 Dnevnik — 21.45 Risanka — 21.55 Športni pregled.

PONEDELJEK, 8. 1.: 9.00 TV v šoli — 17.25 Poročila — 17.30 Vrtec na obisku — 17.40 Kaj vemo o... — 18.05 Spekter — 18.25 Šola smučanja — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 TV drama — 21.00 Kulturne diagonale — 21.40 Mozaik kratkega filma — 22.00 Dnevnik.

TOREK, 9. 1.: 10.25 do pribl. 11.30 in 12.25 do pribl. 13.30 Crans-Montana: Slalom za moške — 16.30 Slalom za moške — 17.30 Poročila — 17.35 Otrokom — 18.05 Daljnogled — 18.35 Obzornik — 18.45 Po sledih napredka — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Kako živijo borci — 20.45 Pota Poljske — 22.10 Dnevnik — 22.25 Razvoj popularne glasbe.

SREDA, 10. 1.: 9.00 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Tako so živeli — 17.45 Londonska narodna galerija — 18.10 Ne prezrite — 18.25 Obzornik — 18.35 Puntarska pesem — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Čudna ženska — 22.20 Na zvezi — 22.45 Dnevnik.

ČETRTEK, 11. 1.: 9.00 TV v šoli — 16.50 Poročila — 16.55 Stare japonske pravljice — 17.10 Najdragocenejša vseh dobrin — 18.00 Trimska televizija — 18.35 Obzornik — 18.45 Babičin vnuček — 19.15 Risanka — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.40 Zrak po obrokih — 22.20 Dnevnik.

AVSTRIJA 1

PETEK, 5. 1.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Živalski raji — 10.00 Življenje in problemi neke otroške skupine — 15.35 Lepotice s St. Triniansa — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Pes in njegov gospod — 17.45 Sosedje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Moj stric Theodor — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Derrick — 21.20 Kulturne nemejenih možnosti — 22.05 Šport — 22.15 Ujetnik s Zende — 23.50 Poročila.

SOBOTA, 6. 1.: 11.55 Morzina: smuk za moške — 12.45 Bischofshofen: smučarski skoki — 15.20 Same neprijetnosti — 16.30 Pliči se vračajo — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Vesela zgodba nenavadnega prijateljstva — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Meditacija o ruskih in grških ikonah — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Pustolovščina Davida Balfoura — 21.45 Šport — 22.05 Columbo — Labodji spev — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 7. 1.: 9.25 Couchevel: veleslalom za moške — 10.00 Les Gets: veleslalom za ženske — 12.55 Veleslalom za moške — 13.30 Veleslalom za ženske — 15.30 Mi človeški otraci — 17.00 Toby in Tobias — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Sadovi te zemlje — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Pustolovščina Davida Balfoura — 21.50 Šport — 22.00 Nočni izbor — 22.30 Teologija v pogovoru.

Sankanje na Obirskem

Letošnja zima, ki se je že v zadnjem novembrskem tednu teko obetajoče zasmajala tukaj pod Obirjem, je spet poklicala na plan navdušene sanjake. Zato je tudi domače Slovensko prosvetno društvo „Obir“ že na Stafanovo izvedlo prvo sankarsko tekmo v tekoči športni sezoni. Sicer je nenadna odjuga malce kvarila zimski blesk, a naši sankarski progi ni mogla „do kopnega“.

Tekme se je udeležilo 73 domačinov in sosedov. Tokrat smo na naši beli progi pozdravljali prvič tudi udeležence SPD „Herman Velik“ iz Kota izpod Košute. Na Rtačevih Tratah, kjer je cilj, smo letos opazili nove „zgradbe“: „sodnijski stolp“ visoko zgoraj v smreki in nekaj korakov stran leseno ulico — „bife“ z vročimi klobasicami in močnim čajem. Za vse to velja zahvala Kovačevemu Francetu, kateremu je tudi celotna Rtačeva proga močno prirasla k srcu. Bilo je dosli zabave, dosti hop-hop-hop vzpodbudnih klicev in seveda tudi nekaj pristnih prekucljajev — brez posledic.

Sedemčlanska žirija (vključno fotograf) je imela dosti dela in za zaključek v Kovačevi gostilniški sobi še

MEDNARODNI KONGRES EVROPSKEGA ZDRUŽENJA ZA VISOKOŠOLSKO RAZISKOVANJE

Ta teden zaseda na celovški univerzi kongres, ki obravnava visokošolsko izobrazbo v najširšem smislu. Na 70 sejah z 200 referati so znanstveniki obravnavali problem organizacije in visokošolskega načrtovanja tja do posameznih problemov visokošolskega pouka.

Seminar je bil doslej največji na tem področju. Navzoči so bili zastopniki 20 narodnih in mednarodnih organizacij (npr. UNESCO, OECD, Evropski svet, Organizacija ameriških držav). Skupno pa se je javilo nad 300 znanstvenikov iz več kot 30 držav iz celega sveta. Posebno veliko obiskovalcev kongresa je bilo iz sosednje Italije in Jugoslavije. Poleg tiskanih informacij o kongresu so uredili razstavo knjig, ki obravnava visokošolsko problematiko. Pri tem pa so se poslužili tudi ljubljanske univerzitetne knjižnice. Organizatorji kongresa so poveljali to veliko mednarodno srečanje tudi s spoznavanjem mesta Celovca in njegove okolice.

prijetno nalogo, da izroči zmagovalcem skupno 7 pokalov, 6 srebrnih in 6 bronastih medalj ter 28 diplom, dodatno pa še 5 tolažilnih daril.

Na tem mestu se Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem zahvaljuje za podarjene pokale sledečim: Slovenskemu vestniku, Slovenski prosvetni zvezi, Narodnemu svetu koroških Slovencev ter domači Kovačevi gostilni!

Navdušene, spretno in tudi manj spretno sanjake pa vabimo na naslednjo sankarsko tekmo, ki bo v **nedeljo 21. januarja 1979**. Razdelitev štartnih števil ob 9. uri pri Kovaču na Obirskem.

ŠPORTNI VESTNIK

TEKMOVANJE ZA SVETOVNI POKAL V SMUČANJU GRE V DRUGO FAZO

Z moškimi tekmovanji v Kranjski gori v veleslalomu in slalomu se je zaključila prva perioda v tekmovanju za svetovni pokal v smučanju. Dominator zadnjih let v tehničnih disciplinah, simpatični šved Ingemar Stenmark je tudi v Kranjski gori pokazal izjemen nasploh. Obkraljeval je zmagal in zopet enkrat distanciral ostale smučarje. V slalomu je bil drugi Paul Frommelt, Jugoslovčan Bojan Križaj pa je zasedel za Italijanom Davidom četrto mesto. Še boljše pa je Križaj vozil v veleslalomu, kjer je za Stenmarkom in Lüscherjem postal celo tretji. V skupnem seštevku vodi po decembrskih tekmah Švicar Peter Lüscher pred Stenmarkom. Za nadaljnja tekmovanja je torej še vse odprto, pač pa je Lüscher toliko na boljšem, da vozi tudi kombinacije. Odločitev pri moških bo padla sigurno samo med tema dvema smučarjema.

Avstrijci so v Kranjski gori kot tudi v vseh decembrskih tekmah vozili zelo slabo, edini, ki je presenetil v pozitivnem smislu je mladi Predarlčan Christian Ortinsky, ki je bil v slalomu 11., v veleslalomu pa kot najboljši Avstrijec šest.

Pri ženskah je situacija taka, da presenetljivo vodi po prvih tekmovanjih Marie Therese Nadig iz Švice pred Moserjevo in Wenzlovo. Razlika med temi tremi v tečkah je minimalna, tako da lahko pričakujemo napeto in razburljivo nadaljevanje pri ženskah. Vsaka od teh treh tek-

Rezultati so sledeči:

- I. **ŠOLARJI (8—12 let)** — 1. Smrtnik Marjan, 2. Hribar Milči, 3. Haderlap Petri.
- II. **MLADINCI (13—15 let)** — 1. Haderlap Stanko, 2. Smrtnik Hanzi, 3. Smrtnik Franc-Jožef.
- III. **DEKLETA IN ŽENE (16—34 let)** — 1. Karničar Inge, 2. Smrtnik Regina, 3. Hribar Monika.
- IV. **ŽENE (od 35 let naprej)** — 1. Karničar Betti, 2. Stern Greli, 3. Polanšek Justa.
- V. **FANTJE IN MOŠKI (16—34 let)** — 1. Hribar Milan (najboljši dneva), 2. Brunnik Danijel, 3. Miklau Flori.
- VI. **MOŠKI (od 35 let naprej)** — 1. Haderlap Feliks, 2. Poderšnik Johi, 3. Užnik Lenart.

PRICELA SE JE MEDNARODNA SKAKALNA TURNEJA

Kot vsako leto se je tudi tokrat pričela tradicionalna avstrijsko-nemška turneja štirih skakalnic z otvoritvijo v Oberstdorfu. Avstrijci si zaradi poškodbe najboljšega skakalca Innauerja niso pričakovali posebnih uspehov, toda že prvo tekmovanje je prineslo vrsto presenečenj. Največje brez dvoma zmaga sovjetskega skakalca Jurija Ivanova, nato tretje mesto nepoznane Finca Kokkonena in pa četrto mesto Avstrijca Tuchschererja, ki je bil po prvem skoku samo 21.1 V drugem pa mu je uspel izreden polet na 107 metrov, kar je pomenilo izboljšanje na četrto mesto. Willi Pürstl je postal sedmi, ostali Avstrijci pa se niso uvrstili med prvih dvajset. Novoletno tekmovanje 1. januarja je bilo zaradi snega in močnega vetra preloženo.

AVSTRIJSKA HOKEJSKA REPREZENTANCA NA TURNEJI PO KANADI

Člani avstrijske hokejske reprezentance so se odpravili 26. decembra na 10-dnevno turnejo po Kanadi, kjer bodo odigrali vrsto iger. Dosedaj so znani trije rezultati proti nižjerazrednim kanadskim moštvom. V prvi igri so Avstrijci izgubili 3:5, ostali dve tekmaji pa sta se končali neodločeno 3:3 oz. 5:5. Kar se je pokazalo bistvenega v teh tekmah: dobra golmana, izredno razpoloženi Rick Cunningham ter dobro vigrana celovška linija Šadinja-Pöck-Köni.

9. januarja se bo spet nadaljevala avstrijsko hokejsko prvenstvo, v katerem vodi KAC. Na ta dan bodo celovški hokejisti imeli v gostih starega rivala IEV.

ZAHOMČANI ZMAGUJEJO

V nedeljo 17. decembra so bile v Zahomču na 35-metrski Bloudkovski skakalnici mednarodne smučarske skakalne tekme za mladino. Nastopilo je blizu sto tekmovalcev iz Koroške, Slovenije in Italije. Najbolje so odrezali skakalci iz Slovenije in mladi skakalci domačega zahomčanskega športnega društva.

Pri **šolarjih I** je zmagal Robert Kaiser (ŠD Zahomec); 2., 3., 4. in 5. mesto pa so zasedli skakalci iz Slovenije. V kategoriji **šolarji II** je zmagal Franci Wiegeler (ŠD Zahomec), drugo mesto je zasedel Rudi Schrittmesser (Beljak); tretje mesto pa spet Zahomčan Mihi Kaiser. Pri **mladinii I**: 1. mesto Roman Beton (Slovenija), sledita sta mu Šigi Godec (ŠD Zahomec) in Helmut Grerer (Beljak). V skupini **mladina II** so prva tri mesta zasedli mladinci iz Slovenije.

Podobno tekmovanje v smučarskih skokih je bilo nekaj dni pozneje v Vrbi, kjer so Zahomčani spet odlično odrezali. Pri **šolarjih I** je zmagal Kaiser Robert (ŠD Zahomec) s skokoma 27 in 26,5 m; pri **mladinii II** pa so spet dominirali Zahomčani, saj so zasedli 1. mesto: Kaiser Mihi (32,5, 31 m); 2. mesto: Wiegeler Franci (30,5 in 29,5 metra) ter 4. mesto: Mörtl Norbert (30 in 29,5 m).

Zahomški mladi skakalci so na obeh tekmah ponovno dokazali, da je zahomško športno društvo slej ko prej gnezdo mladih orlov. Pri tem velja posebna zasluga trenerju Franciju Wiegelerju.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt/Celovec, Gasometergasse 10, telefon 32.550 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

einladung
vabilo
invito

INTERNATIONALES SPRINGEN UM DEN GAILTAL-POKAL

MEDNARODNI SKOKI ZA ZILJSKI POKAL

GARA INTERNAZIONALE DI SALTO PER LA COPPA DI ZILA

INTERNATIONALES JUGENDSPRINGEN

MEDNARODNI MLADINSKI SKOKI

GARA INTERNAZIONALE DI SALTO DELLA GIOVENTÙ

60

6. 1. 79

10.00 uri

30

SV ACHOMITZ
SD ZAHOMC

LANDESSKIVERBAND
KÄRNTEN

Smučarski tečaj Slovenske športne zveze

Slovenska športna zveza prireja v letu 1979, kot že nekaj let prej, za svoje člane in ljubitelje športa iz Koroške enoletni smučarski tečaj, ki bo v semestrskih počitnicah in to v času od 11. do 17. februarja 1979.

Tečaj bo v dolomitskem zimskošportnem središču Innichen/San Candido na Južnem Tirolskem, tečajniki pa bodo bivali v hotelu Rehbock v Innichenu.

Polovični penzion, v katerega je vključeno prenočišče, zajtrk in večerja, znaša 13000 lir na dan, tedenska vozovnica (nad 30 sedežnic in vlečnic in ski-bus od hotela do smučišča) pa znaša 37800 lir. Otroci do 12 let imajo 20% popusta pri tedenski vozovnici.

Udeleženci smučarskega tečaja bodo imeli v dopoldanskem času dve uri pouk v smučanju pod strokovnim vodstvom prof. Milana Kuppra, mag. Maje Kupper, prof. Antona Malleja in strokovnega učitelja Danila Prusnika.

Število tečajnikov je omejeno na 40 oseb, za tečajnike pa so že rezervirane prenočišča (dvo-posteljne in tro-posteljne sobe, deloma s prho in WC-jem).

Interesenti naj se prijavijo najkasneje do 22. januarja 1979 in to tako, da prenakazujejo prijavnino v znesku 500 šil. na konto Slovenske športne zveze (2911) pri Posojilnici v Celovcu (4478030). Od prenakazanega zneska se bo odtegnilo 60 šil. po osebi za enoletno smučarsko šolo, ostali znesek pa se bo upošteval pri plačilu penziona v hotelu. V primeru, da bi kateri prijavljenec izostal brez vzroka, mu prijavnina zapade.

Vse podrobnejše informacije glede prihoda v Innichen z osebnimi avtomobili, zaključnega smučarskega tekmovanja itd. bodo prijavitelji prejeli po 22. januarju 1979.

VABILO NA 4. NOVOLETNI MEDNARODNI NAMIZNOTENIŠKI TURNIR

Sportno društvo v Selah bo v soboto 6. januarja 1979 priredilo pod pokroviteljstvom Slovenske športne zveze v Celovcu

4. NOVOLETNI MEDNARODNI NAMIZNOTENIŠKI TURNIR

Tekmovalo se bo v 3 skupinah. V skupini A bodo tekmovali moški igralci iz inozemstva in igralci, ki tekmujejo v koroškem prvenstvu.

V skupini B bodo nastopali moški začetniki in igralci, ki ne nastopajo na prvenstvu.

V skupini C bodo igrala dekleta (tudi inozemska udeležba).

Otvoritev Novoletnega namiznoteniškega turnirja bo v soboto 6. januarja 1979 ob 11. uri dopoldan v farni dvorani v Selah. Prijave se pošljejo do 5. januarja 1979 z oznako A, B ali C na naslov: Mirko Oraže, Sele-cerkev 7, 9170 Borovlje.

Izžrebanje tekmovalcev bo 5. januarja 1979 ob 20. uri zvečer v farni dvorani.

Vodstvo turnirja: Mirko Oraže, gl. sodnik: funkcionar ŠD DSG Sele, prijavnina: 20 šilingov.

Igra se po izločilnem sistemu (pravilnik avstrijske namiznoteniške zveze). Nagrajevanje sledi po finalni tekmli. S športnimi pozdravi!

Sportno društvo DSG Sele
Slovenska športna zveza

Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ v Svečah vabi na

BOŽIČNO KULTURNO PRIREDITEV

v nedeljo 7. januarja 1979 ob 14.30 uri pri Adamu v Svečah.

Pojejo in recitirajo otroci, dekleta ter moški pevski zbor „Kočna“ v Svečah.

Farna mladina v Smarjeti v R. vabi na

PEVSKI KONCERT

v soboto 6. januarja ob 19.30 uri v farni dvorani v Smarjeti v Rožu.

Nastopa: Mežani pevski zbor SPD „Rož“ iz Sentjakoba v Rožu pod vodstvom L. Milisavljeviča

Annabrücke

Das Draukraftwerk Annabrücke (89.000 kW, 416 Millionen kWh) wird 1981 in Betrieb gehen und die Kraftwerkskette zwischen Villach und Lavamünd schließen.

ÖDK Erzeugung 1978

3.467 Mill. kWh

davon

Draukraftwerke	1.814 Millionen kWh
Dampfkraftwerke	843 Millionen kWh
Speicherkraftwerke	507 Millionen kWh
Sonstige	303 Millionen kWh

ÖSTERREICHISCHE DRAUKRAFTWERKE

Aktiengesellschaft Klagenfurt